

GILDESKÅL KOMMUNE

Levekårsutvalget

INNKALLES TIL MØTE

20.05.2015 kl. 12:00

på Formannskapssalen

*Eventuelt forfall meldes til tlf. 75 76 06 00.
Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.*

SAKSLISTE

Saksnr. Arkivsaksnr.

REFERATER

3/15	15/292	PSYKOSOSIALT MILJØ FOR ELEVER I GRUNNSKOLENE; SALTEN, VÆRØY, RØST
4/15	15/381	SAMARBEIDSAVTALE MELLOM MELØY VIDEREGÅENDE SKOLE, OG RØDØY, MELØY OG GILDESKÅL KOMMUNE/ SKOLER
5/15	12/19	REVIDERING AV OVERORDNET SAMARBEIDSAVTALE OG VEDTEKTENE FOR OVERORDNET SAMARBEIDSORGAN (OSO)
6/15	14/1024	SLUTTRAPPORT PROSJEKT FORTETTET OMSORG OG SERVICE

- 7/15** 15/339 **U.L.FREMSKRITT - FORNYELSE AV
BEVILLING FOR SKJENKING AV ALKOHOL
FRAM TIL 01.07.2015.**
- 8/15** 15/291 **UL SKJÆRGÅRDEN - BEVILLING SKJENKING
AV ALKOHOL FRAM TIL 01.07.2016**
- 9/15** 15/264 **FORSLAG OM ENDRINGER I
HELLIGDAGSLOVEN FOR Å TILLATE
SØNDAGSÅPNE BUTIKKER.**

Orienteringer fra

Kl. 12.00: Virksomhetsleder helse og sosial Bente Sundsfjord

Kl. 12.30: Virksomhetsleder oppvekst og kultur Inger Fagervik

Kl. 13.30: Virksomhetsleder pleie og omsorg Anne-Grete Mosti

Gildeskål kommune

Inndyr, den 13.05.2015

Silje Nordgård

Nestleder

REFERATER

Dato: -

Ref. nr.	Adressat:	Dokumenttittel	Løpenr.	
Ut- /Inn	Reg.dat	Saksbeh.	Arkiv	Arkivsaksnr.
1		Securitas AS: SALGSKONTROLL 29.08.2014 JOKER V/HARALD OLAUSSEN, SØRARNØY	5769/14	
I	04.09.2014	RÅD/ORG/LHB	U63 &58	14/655-4
2		Securitas AS: SKJENKEKONTROLLER 29.08.2014 ARNØY BRYGGE AS, STELLA POLARIS, UL SKJÆRGÅRDEN	5771/14	
I	04.09.2014	RÅD/ORG/LHB	U63 &58	14/655-5
3		Securitas AS: SALGSKONTROLLER 11.11.14 HEEN AS, COOP INNDYR, COOP NYGÅRDSJØEN, JOH.N-NYGAARD, CCOP XTORVIK, SPAR S.HORNØY	7753/14	
I	18.11.2014	RÅD/ORG/LHB	U63 &58	14/655-9
4		Securitas AS: SKJENKEKONTROLLER 11.11.14 HEIMSJYEN AS, FJORDBUA, SPAR SANDHORNØY KAFE	7754/14	
I	18.11.2014	RÅD/ORG/LHB	U63 &58	14/655-10
5		: SAMARBEIDSUTVALGMØTE 10 11 14	8385/14	
X	11.12.2014	RÅD/OK/IBH	033	14/1072-1
6		Elever, foreldre, ansatt og kommuens representant: MØTE I SAMARBEIDSUTVALGET NYGÅRDSJØEN OPPVEKSTSENTER - REFERAT	8394/14	
U	11.12.2014	RÅD/OK/SE	A20	14/1028-2
7		Adresseliste referat: INNKALLING OG REFERATER FRA SKOLEMILJØUTVALGET/SAMARBEIDSUTVALGET	8577/14	
U	19.12.2014	RÅD/OK/BRØ	033 B	14/1105-1

REFERATER

Dato: -

Ref. nr.	Adressat:	Dokumenttittel	Løpenr.	
Ut- /Inn	Reg.dat	Saksbeh.	Arkiv	Arkivsaksnr.
8		Securitas AS: SALGS- OG SKJENKEKONTROLLER GEKO AS.	1198/15	
U	24.02.2015	RÅD/ORG/LHB	U63 &58	14/655-11
9		Securitas AS: SALGSKONTROLLER 20.03.2015	2996/15	
I	05.05.2015	RÅD/ORG/LHB	U63 &58	14/655-13
10		Salten kontrollutvalgsservice: FORVALTNINGSREVISJON SYKEFRAVÆRSOPPFØLGING OG FOREBYGGENDE SYKEFRAVÆRSARBEID I PLEIE OG OMSORG	3271/15	
I	13.05.2015	RÅD/ORG/SLS	461	14/425-4

**PSYKOSOSIALT MILJØ FOR ELEVER I GRUNNSKOLENE;
SALTEN, VÆRØY, RØST**

Saksbehandler: Inger Elisabeth Fagervik
Arkivsaksnr.: 15/292

Arkiv: 443 B30

Saksgang:

Sak nr: 3/15
Utvalg: Levekårsutvalget

Møtedato:
20.05.2015

Det vises til:

Bakgrunn for saken:

Helse og miljøtilsyn Salten har utført et utvidet tilsyn og besøk i forbindelse med psykososialt miljø for elevene på grunnskolene i Salten.

Vurdering:

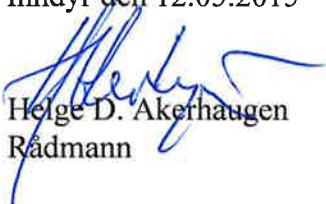
Dette arbeidet er nå oppsummert i en delrapport som vil være med å legge til rette for hvordan skolene videre kan arbeide for å sikre et godt psykososialt miljø for elevene. På bakgrunn av tilsynet har skolene i Gildeskål utarbeidet trivselsplaner for de enkelte skoler.

Forslag til vedtak:

Levekårsutvalget tar rapporten fra helse og Miljøtilsyn Salten til orientering.

GILDESKÅL KOMMUNE

Inndyr den 12.05.2015

Helge D. Akerhaugen
Rådmann

Inger Elisabeth Fagervik
Virksomhetsleder

Psykososialt miljø for barn og unge

Delrapport – grunnskolene

2013 – 2014

Helse- og miljøtilsyn
Salten

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunn	3
3	Mål.....	3
4	Gjennomføring	3
4.1	Informasjonsmøte	4
4.2	Tilsyn.....	4
4.2.1	Questback-undersøkelse	4
4.2.2	Tematilsyn	4
4.3	Økonomi	4
5	Resultat og diskusjon.....	4
5.1	Questback-undersøkelse	5
5.2	Forebyggende	5
5.3	Styrende dokumenter	5
5.4	Definisjoner	6
5.5	Rutiner ved mobbing / krenkende atferd.....	6
5.6	Enkeltvedtak	7
5.7	Fravær.....	7
5.8	Tverrfaglig samarbeid.....	7
5.9	Bruk av elevundersøkelsen.....	8
6	Videreføring.....	9

Helse- og miljøtilsyn Salten IKS

Notveien17, 8013 Bodø, tlf. 40 00 77 77, post@hmts.no www.hmts.no

Org.nr. 986 504 907

1 Innledning

Helse- og miljøtilsyn Salten IKS (HMTS) er et interkommunalt selvstendig selskap og har 11 eierkommuner; Bodø, Fauske, Meløy, Saltdal, Sørfold, Gildeskål, Steigen, Hamarøy, Beiarn, Værøy og Røst. HMTS utfører saksbehandling på vegne av eierkommunene innenfor fagområdet miljørettet helsevern. En av oppgavene er tilsyn ved barnehager og skoler etter *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.* Selskapets visjon er «bedre folkehelse og miljø i Salten».

2 Bakgrunn

Skoler og barnehager skal være godkjent etter *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.* Det betyr i praksis at de søker om godkjenning og dette saksbehandles og følges opp av enhet for miljørettet helsevern. I Salten er det HMTS som utfører dette arbeidet. Gjennom dette arbeidet er det etter hvert blitt klart at det er behov for mer fokus på det psykososiale miljøet blant barn og elever. Dette kombinert med at psykososiale forhold blant barn og unge er en økende utfordring i samfunnet, har ført til økt satsing på dette feltet.

En risikofaktor for å utvikle psykiske helseplager er det psykososiale miljøet på skole og i barnehage. I elevundersøkelsen 2012 oppgir fem prosent av elevene i Nordland å ha blitt mobbet på skolen flere ganger i uken. Det utgjør i underkant av 1500 elever i fylket. Mobbing er en stor risikofaktor for både akutte og senere psykiske helseplager (Olweus, 1992). Det er ikke bare mobbeofre som har økt risiko for helseplage, også mobberne har høy risiko for å utvikle antisosial atferd som kriminalitet og rusmisbruk. Dette gjelder først og fremst gutter. En studie viser at hele 60 % av gutter som mobbet andre i 7. til 10. klasse ble dømt for en eller flere kriminelle handlinger før fylte 24 år (Olweus, 2009). Nærmere seksti prosent av personer under 40 år som er uføretrygdet i Norge er det på grunn av psykiske lidelser.

Som følge av dette ble det lovpålagte fokus på det psykososiale miljøet blant barn og unge i Salten økt gjennom et eget prosjekt knyttet til miljørettet helsevern i skoler og barnehager og HMTS. Innsats og oppfølging er hjemlet i *Forskrift for miljørettet helsevern i skoler og barnehager*, § 12: Psykososiale forhold: Virksomheten skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold.

3 Mål

Mål: Å bidra til utvikling og om mulig, forbedring av psykososialt miljø for barn og unge i grunnskolen, i HMTS sine eierkommuner.

Delmål:

- Mer fokus på psykososialt miljø i alle deler av skolens drift: Barns psykiske helse med i tankeprosessen i all planleggingsarbeid i skolene.
- Grunnlag for rådgivning og veiledning i skolene.
- Større kunnskap gir bedre oppfølging.

4 Gjennomføring

Det ble etablert referansegruppe og prosjektleder ble ansatt i et 2-årig prosjekt. Etter en vurdering ble grunnskolene valgt ut som målgruppe for arbeidet disse 2 årene. Det var ønskelig å besøke alle grunnskolene i eierkommunene.

I forkant av selve tilsynet ble det gjennomført et informasjonsmøte med kommunens skoleleder(e). Deretter ble tilsynet gjennomført med en Questback (spørreundersøkelse) til rektorene i forkant og deretter tematilsyn som inkluderte samtaler med ulike aktører ved skolen (rektor, lærere, elever og foreldre og ev. helsesøster).

Sørfold og Gildeskål kommuner var pilotkommuner i 2013. Besøk ved skolene her ble gjennomført først og deretter ble det foretatt en evaluering og tilpassing av arbeidet.

4.1 Informasjonsmøte

Dette ble gjennomført på et rektormøte i kommunene med følgende agenda:

- Informasjon om HMTS sitt arbeidsområde, lover og forskrifter.
- Presentasjon av forskning og statistikk om emnet barns psykiske helse, risikofaktorer og hvordan skolens psykososiale miljø kan påvirke det.
- Beskrivelse av prosjektet; mål og gjennomføring.

4.2 Tilsyn

Det ble valgt ut fokusområde i Questback-undersøkelse og tematisyn:

- forebyggende arbeid
- styrende dokumenter
- definisjoner
- rutiner ved mobbing/krenkende atferd
- enkeltvedtak
- fravær
- tverrfaglig samarbeid
- bruk av elevundersøkelsen (en årlig nettbasert brukerundersøkelse fra Undervisningsdirektoratet)

4.2.1 Questback-undersøkelse

I forkant av det fysiske tematisynet fylte rektor ut en Questback-undersøkelse. Denne var grunnlag for tematisynet. Gjennom undersøkelsen fikk vi en oversikt over skolens arbeid med psykososialt miljø for elevene. Etter gjennomføringen i de to pilotkommunene ble Questback-undersøkelsen revidert og forenklet.

4.2.2 Tematisyn

HMTS besøkte skolene og hadde samtaler med rektor, lærere, elever og foreldre og ved enkelte skoler også helsesøster. Det ble også gjennomført en befaring på skolen for blant annet å se på arealene inne og ute og rutinene for inspeksjon.

4.3 Økonomi

Prosjektet er finansiert med skjønnsmidler fra fylkesmannen og egne separate prosjektmidler. Kommunenes basistilskudd til HMTS er ikke brukt til finansiering av prosjektet.

5 Resultat og diskusjon

Så godt som alle grunnskolen i Salten er besøkt. Generelt var skolene godt forberedt på besøket og positivt innstilt og engasjert. Vi opplever at virksomhetene ser behovet for en slik oppfølging og at den bidrar til å øke fokus på tema, rutiner og innsats. Skolene er bekvemme med en oppfølging fra en mer ekstern instans enn kommunens egen administrasjon og opplever det positivt og viktig at det settes mer fokus på utvidet veiledning og gjennomgang framfor rent tilsyn.

Underveis i prosessen med Questback, informasjonsmøte og besøk på skolene opplevde vi at skolene løpende justerte og oppdaterte rutiner og planer. Det betyr at vår innsats har økt fokus og innsats på skolene både underveis og etter besøk og rapport.

I Bodø kommune har det parallelt i prosjektperioden vært samarbeid med grunnskolekontoret og kommunens innsatsteam. Der vi har deltatt med innspill til planlegging og utvikling av planer som skal styrke arbeidet med psykososialt miljø i kommunen.

Under prosjektperioden er det jobbet parallelt også med fylkesmannens utdanningsavdeling som fører tilsyn etter opplæringslovens § 9a. HMTS har hatt løpende dialog med fylkesmannens utdanningsavdeling, informert om det arbeidet som gjøres og tilpasset våre aktiviteter til fylkesmannens tilsynsplan. Dette har bidratt til samordning av tilsyn og av tema som gjennomgås på tilsynene.

5.1 Questback-undersøkelse

Alle rektorene fylte ut en spørsmålsliste før selve tilsynet. Svarene var en del av tilsynet og ble brukt som grunnlag i samtalene med skolene. Dette gav oss et innblikk i skolens arbeid med psykososiale miljø og blant annet registrerings og dokumenteringsrutinene.

Tilbakemeldingen fra mange skoler var at questbacken resulterte i en bevisstgjøring ved skolen om «hvordan og hva vi registrerer som mobbing og vold». Noen skoler fortalte at Questback-spørsmålene synliggjorde at de manglet en sammenfattende oversikt over antall mobbe- og voldssaker. Som et resultat av questbacken er disse nå på plass.

Questbacken viste at vel en fjerdedel av skolene ikke har lovpålagt skolemiljøutvalg¹. Dette ble påpekt ved besøkene og mange av skolene ga da tilbakemelding på at de nå hadde fått det på plass.

5.2 Forebyggende

De fleste skolene har mange gode forebyggende tiltak. I planene er disse aktivitetene sjeldent definert som forebyggende i planer. Mange gjøres som ren tradisjon. Det mangler bevissthet på at disse aktivitetene også skal fungere forebyggende i forhold til psykososialt miljø. Når de ikke defineres som forebyggende i planene er det vanskelig å evaluere aktivitetene i forhold til det forebyggende arbeidet som gjøres på skolen. Vi anbefaler at alle aktiviteter som kan påvirke det psykososiale miljøet på skolen synliggjøres i en plan for elevenes psykososiale miljø og denne planen evalueres årlig. En mobbeplan vil da kunne inngå som en avviksplan i plan for elevenes psykososiale miljø.

Forebyggende aktiviteter skal blant annet gjøre elevene kjent med hverandre og gjøre lærere kjent med elevene. De skal styrke elevenes evne til samhandling, empati og samarbeid og skape en «vi»-følelse ved skolen. En slik tilhørighet og lojalitet vil fremme det psykososiale miljøet.

Slike forebyggende aktiviteter kan være turer, idrettsdag, forestillinger, ekskursjonstur og fadderordninger. I noen tilfeller er slike aktiviteter regnet som tradisjoner ved skolen mer enn som forebyggende og de kan dermed miste litt av sin funksjon. De blir ikke evaluert og kan i noen tilfeller ses som en ren koseaktivitet uten funksjon. Dette er ikke tilfelle og gjennom å inkludere disse i en egen plan for det systematiske arbeidet med psykososialt miljø vil skolen gi disse aktivitetene den verdien de virkelig har og bevisstgjøre alle de omfatter.

5.3 Styrende dokumenter

Skolene har generelt god oversikt over de styrende dokumentene. Med styrende dokumenter i forhold til psykososialt miljø har vi fokusert på mobbeplan, kriseplan, trivselsplaner, ordensreglement og tiltaksplan for psykososialt miljø. Noen skoler beskriver en opplevelse av at de har en del «hvilende» dokumenter som ikke er i bruk i den daglige driften og ikke har vært presentert eller revidert i kollegiet ved jevne mellomrom. Vi anbefaler at dette gjøres for å trygge at alle ansatte har kjennskap til disse. Foreldre har generelt lite kjennskap til skolens styrende dokumenter. Skolene bør gå gjennom og oppdatere sine planer og dokumenter jevnlig, og i den sammenheng også datere

¹ Opplæringsloven § 11-1a

dokumentene med eksempelvis skoleår. Det er et behov for å samle disse dokumentene på god måte, også digitalt, for da blir det enklere å dele de og gi foreldre tilgang og kjennskap til disse. I samband med revidering bør foreldrene høres. Det vil i tillegg til medvirkning og innspill gi et eierforhold til skolens styrende dokumenter.

5.4 Definisjoner

Definisjon av begreper er viktig. Hvordan defineres hva som er mobbing og hva som ikke er mobbing. Det er viktig at alle er kjent med slike definisjoner, slik at alle har en felles forståelse av begrepet mobbing når det for eksempel det rapporteres inn situasjoner. De fleste skoler har en skriftlig definisjon av mobbing, men det viser seg at lærere, elever og foreldre kjenner for lite til den og at den er lite synlig. Definisjonen bør være tydelig og stå i plan for elevenes psykososiale miljø. Vi anbefaler skolene å bruke definisjonen som står i «veileder til Opplæringsloven kapittel 9a – elevenes skolemiljø»:

Mobbing:

En person blir mobbet når han eller hun, gjentatte ganger og over tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Det er en negativ eller aggressiv handling når noen med vilje påfører en annen person skade eller smerte – ved fysisk kontakt, ved ord eller på andre måter. For å kunne bruke betegnelsen mobbing skal det også være en viss ubalanse i makt- og styrkeforholdet: den som blir utsatt for de negative handlingene, har vanskelig for å forsvare seg og er noe hjelpeløs overfor den eller de som plager ham eller henne.

Etter denne definisjonen, som også blir brukt internasjonalt, er mobbing kjennetegnet av disse tre kriteriene:

- 1) Det dreier seg om **aggressiv eller ondsinnet adferd**, som*
- 2) **gjentar seg og varer ved over en viss tid***
- 3) i en mellommenneskelig relasjon som er **preget av en viss ubalanse i styrke- eller maktforholdet**. Mobbing inntreffer ofte uten noen åpenbar provokasjon fra offeret sin side.²*

5.5 Rutiner ved mobbing / krenkende atferd

Samtlige skoler har en inspeksjonsplan eller tilsvarende som forteller hvem, når og hvor inspeksjonene skal gjennomføres. Skolene har mange gode tiltak og planer for hva som skal gjøres dersom det avdekkes mobbing. Det er likevel mange steder behov for å revidere og informere om de tiltaksplaner skoler har ved for eksempel mobbesaker. Dette bør også inkluderes som en viktig del av plan for elevenes psykososiale miljø. Ansatte er kjent med handlingsplikten³ og det blir grepet inn og iverksatt tiltak i tråd med denne. Foreldre er i stor grad trygge på at skolene har tiltak som ivaretar elevene i slike situasjoner.

I arbeidet med dette er det vesentlig at det fokuseres på det enkelte mennesket som mobbes eller mobber og forholdet til systemet, dvs skolens ansatte og andre etater. Skolene har ofte stort og godt fokus på enkeltindivider og tiltak i forhold til det, og ikke så tydelige tiltak i forhold til systemet. I enkeltsaker er det viktig å se på systemet rundt de involverte elever som klasse, lærer, m.m. og se på mulige systemtiltak. Skolen må ha stor bevissthet til den rollen de voksne ansatte har også for det psykososiale miljøet blant elevene.

² Veileder til Opplæringsloven kapittel 9a – elevenes skolemiljø

³ Opplæringsloven § 9a–3 andre ledd

5.6 Enkeltvedtak

Det blir ikke så ofte skrevet enkeltvedtak angående psykososialt miljø. De vi har snakket med i skolen beskriver en høy terskel for å skrive et slikt vedtak. De ser det ikke som en naturlig del av arbeidsprosessen når det ikke handler om grove mobbesaker. I den spørreundersøkelsen som ble gjennomført, kom det fram at det ble skrevet enkeltvedtak i ca 72 % av mobbesakene som hadde vært meldt inn på skolene.

Retten til et godt psykososialt miljø Udir-2-2010 sier:

«Skolen har en ubetinget plikt til å behandle alle henstillinger om tiltak vedrørende det psykososiale miljøet fra elever eller foreldre i samsvar med reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven, jf § 9a-3 tredje ledd. Dette gjelder uavhengig av hvor stort eller lite bruddet på elevens rett etter opplæringslovens § 9a-1 er.

I enkeltvedtaket skal skolen alltid vurdere om elevens rett etter § 9a-1 er oppfylt eller ikke. Dersom den ikke er oppfylt skal skolen ta stilling til hvilke tiltak som er egnede for å rette på dette, slik at elevens rett oppfylles. Dersom skolen mener elevens rett er oppfylt, og det ikke er behov for tiltak skal det også fattes et enkeltvedtak. Eleven/foreldrene kan klage på enkeltvedtaket.

Det er skolen ved rektor som pedagogisk, faglig og administrativ leder i skolen, som har myndighet til å fatte enkeltvedtak.»

Rutinene for dette arbeidet bør være bedre kjent for de ansatte i skolen og nedfelt i eksempelvis mobbepplanen som et av virkemidlene/saksbehandlingstrinnene.

5.7 Fravær

Generelt har skolene gode rutiner på registrering, varsling og tiltak ved fravær som overskrider nasjonale eller kommunale krav. De fleste skoler har et system for digital registrering og fanger opp bekymringer. Tiltakene består av kontakt med hjem og eventuelt møter der tiltak blir diskutert. I tillegg blir andre instanser som eksempelvis barnevern varslet i hht de nedfelte rutinene.

Det ble også sett på rutinene i forhold til når skolen kontakter hjemmet. Her var det en del variasjon i rutinene og litt for ofte opp til klasse-/kontaktlærer. Mange skoler informerte om særtilfeller som de følger opp tett. På små skoler har de ansatte i større utstrekning kjennskap til hver enkelt elev og dens nettverk og dette medfører at de har en tendens til raskere kontakt dersom elven uten kjent årsak ikke møter på skolen.

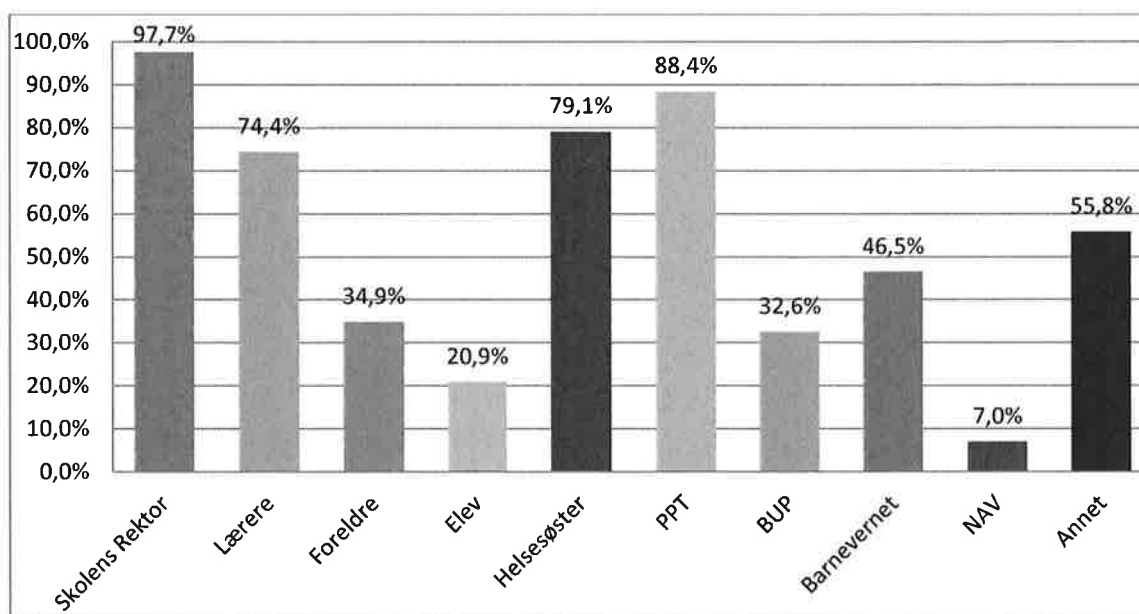
Enkelte kommuner hadde dette klart nedfelt i strategien til skolen, der de tar kontakt med hjemmet tredje dagen eleven ikke møter uten at skolen er informert. Her var foreldre og ansatte var godt kjent med rutinene og det ga en trygghet for både skole og foreldre, alle kjente til det og forventningene.

5.8 Tverrfaglig samarbeid

I underkant av 80 % av skolene har veletablerte og jevnlig tverrfaglige møter ved skolen. Disse møtene gjennomføres med variert mellomrom fra ukentlig til en gang pr skoleår. Her deltar ulike personer med ulike tverrfaglig bakgrunn. På de fleste skoler deltar rektor, lærere, helsesøster og PPT. I tillegg er barnevernet representert på møtene på nesten halvparten av skolene. Noen skoler har også en praksis der foreldre og elever deltar i møter der det ses som funksjonelt.

Deltakere på tverrfaglige møter:

Den vanligste måten å gjennomføre disse møtene på er at aktuell lærer og eventuelt foreldre presenterer saker og de tiltak som er gjort. Så føres en faglig diskusjon hvor videre gang i saken og eventuelle utvidede tiltak vurderes. Det at læreren som skal jobbe med eleven deltar ses som et pluss og gir den beste kjennskapen til det som ble diskutert. Lærerne ser stor nytte i å delta på slike møter.

Det er noen skoler som avholder slike møter ved behov. Dette kan fungere bra, men kan også medføre at terskelen for å melde inn saker bevisst eller ubevisst øker. Ved å sette opp faste og jevnlige møter oppleves det lettere å melde inn saker.

Helsesøsters rolle i skolen og samarbeidet mellom skole og helsesøster er veldig ulikt fra skole til skole. Mange skoler beskriver helsesøster som en naturlig del av skolen og som deltar i tverrfaglige møter, har individuelle samtaler med elev og foreldre ved behov også gjennom en «åpen dør»-politikk og i tillegg har en del gruppeundervisning med klasser eller deler av klasser ved behov og ulike temaer.

Noen skoler beskriver en mer perifer helsesøster som bare er til stede ved vaksinerings. Det var store variasjoner her og det kan være behov for å se videre på helsesøsters rolle.

Helsesøster vil for elevene være en uavhengig voksen med taushetsplikt som kan være et viktig første lavterskeltilbud. Et fast tilbud med helsesøster til stede er viktig i arbeidet med elevenes psykososiale miljø. Helsesøster har kompetanse på blant annet forebyggende psykososialt arbeid for barn og unge⁴. Helsesøster må ses som en naturlig del av skolens arbeid med psykososialt miljø.

5.9 Bruk av elevundersøkelsen

Elevundersøkelsen er en del av brukerundersøkelsene, i regi av Undervisningsdirektoratet, og gjennomføres årlig på skolene i hele landet. Den er obligatorisk å gjennomføre på 7. og 10. trinn, men skolen kan velge å gjennomføre den fra 5. til 10. trinn. Den gjennomføres anonymt og gir

⁴ Kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons og skolehelsetjenesten. Veileder til forskrift av 3.april 2003 nr. 450

elevenes subjektive oppfatning. Resultatene gir skolene et viktig utgangspunkt for videre utvikling av skolen og dens miljø. For at elevene ikke skal kunne identifiseres, presenteres ikke resultat på enkeltspørsmål som er svart på av færre en fem elever. Det kalles prikking. Dette kan være et problem for noen av skolene i vårt distrikt.

Vi opplever en noe kritisk holdning til elevundersøkelsen. Noen mener den har dårlige spørsmål, tolkningsproblemer, misforståelser m.m. Likevel vil elevundersøkelsen kunne gi en indeks/pekepinn for forholdet på den enkelte skolen. Rektorer og lærere har i stor grad kjennskap til resultatene. Elever og foreldre har derimot liten kjennskap til resultatene. Foreldre og elever kjenner ikke til noe arbeid som skolen gjør for å forbedre resultatet av elevundersøkelsen. Det underbygger elevundersøkelsens verdi som et utviklingsverktøy. I tillegg til å vise til resultatet av undersøkelsen, er det i like viktig å vise til arbeidet som blir gjennomført som et resultat av svarene i undersøkelsen. Ved å informere om resultat og hvilke tiltak som skal gjøres for å forbedre det, vil det gi elevundersøkelsen en verdi for hver enkelt elev og dens foreldre.

Foreldreundersøkelsen er en frivillig bit av brukerundersøkelsen. På grunn av lav deltakelse har fleste skoler valgt å ikke gjennomføre denne. Ved å kommunisere forbedringsarbeidet av resultatene vil interessen for å gjennomføre foreldreundersøkelsen kunne øke. Dette kan gjerne gjøres i forbindelse med foreldremøtene ved å bruke litt felles tid til gjennomføring.

Brukerundersøkelsene er viktige verktøy for brukermedvirkende utvikling av skolen. Elevundersøkelsen er en av Norges største obligatoriske undersøkelser og kan ha stor verdi for utviklingen av skolens læringsmiljø.

6 Videreføring

Utfordringene i samfunnet generelt i dag og fakta om unges psykiske lidelser sammen med resultatene fra besøkene i skolene viser at dette er viktig arbeid som bør prioriteres videre. HMTS er et organ utenfor kommunens egen administrasjon, men som likevel utfører lovpålagte oppgaver på vegne av kommunen. Dette synes å være en god organisatorisk plassering for å følge opp dette arbeidet mot barn og unge.

Alle skoler og barnehager skal være godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Denne forskriften omfatter også barn og unges psykososiale miljø (§12). Det er dette som er hjemmel og grunnlag for det arbeidet som er gjort. Det er enighet om at denne delen av lovverket er viktig å prioritere og følge opp i tillegg til tilsyn knyttet til de øvrige bestemmelsene i lovverket, som bygg, innelima, universell utforming, renhold og internkontroll.

Årene 2013, 2014 og deler av 2015 er brukt til å gjennomgå status og bidra til bedre og mer fokus på arbeidet med elevenes psykososiale miljø i grunnskolene. Videre satsing vil være å se på forholdene i barnehagene, følge opp grunnskolene og jobbe mer systemrettet mot kommunene. En annen målgruppe vil være elevene på videregående skole samt overgangen mellom grunnskole og videregående skole. Det jobbes med å finansiere videre innsats for å etablere dette som et fast tilsyn- og oppfølgingsarbeid etter forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager.

**SAMARBEIDSAVTALE MELLOM MELØY VIDEREGÅENDE
SKOLE, OG RØDØY, MELØY OG GILDESKÅL KOMMUNE/
SKOLER**

Saksbehandler: Inger Elisabeth Fagervik

Arkiv: A00 &01

Arkivsaksnr.: 15/381

Saksgang:

Sak nr:

Utvalg

Møtedato

4/15

Levekårsutvalget

20.05.2015

Det vises til:

Bakgrunn for saken:

Gildeskål kommune har hatt et samarbeid med Meløy videregående skole samt Meløy og Rødøy kommune med å sikre gode overganger fra grunnskole til videregående skole. Den viktigste målsettingen innenfor videregående opplæring i Nordland er å øke gjennomføringen og unngå frafall i videregående skole. Et av virkemidlene er etablering av konkrete samarbeidsavtaler mellom videregående skoler og kommuner om blant annet oppfølging av utsatte elever i videregående opplæring.

Det er videre behov for å systematisere samarbeid om opplæring i grunnopplæringen også når det gjelder andre elever.

Vurdering:

Det er etablert et samarbeidsforum som består av enhetslederne i Rødøy, Meløy og Gildeskål kommuner og rektor ved MVGS, samt karriereveileder som fungerer som koordinator.

Samarbeidsforum møtes 4 ganger i året. Målet med å etablere en formell samarbeidsavtale er å sikre gode overganger og øke kunnskapen om de ulike skoleslagene blant ansatte i grunnskolen og videregående opplæring, samt de ulike skoleeiere.

Denne samarbeidsavtalen sikrer en rekke tiltak som skal bidra til dette arbeidet og forplikter samtidig skoleeiere i sine respektive kommuner.

Forslag til vedtak:

Levekårsutvalget tar samarbeidsavtalen mellom Meløy videregående skole og Rødøy, Meløy og Gildeskål kommuner/ skoler til orientering.

GILDESKÅL KOMMUNE

Inndyr den 13.05.2015

Helge D. Akerhaugen
Rådmann

Inger Elisabeth Fagervik
Virksomhetsleder

Samarbeidsavtale mellom

Meløy videregående skole og
og
Rødøy, Meløy og Gildeskål kommune/skoler

Bakgrunn for avtalen

Den viktigste målsettingen innenfor videregående opplæring i Nordland er å øke gjennomføringen.

Tidligere nasjonal satsing for å øke gjennomføringen, Ny GIV, er nå videreført gjennom Kunnskapsdepartementets strategi, "Program for bedre gjennomføring i videregående opplæring". Et virkemiddel er etablering av konkrete samarbeidsavtaler mellom videregående skoler og kommuner om blant annet oppfølgingen av utsatte elever i videregående opplæring og om ungdom utenfor arbeid og opplæring, herunder tiltak knyttet til levekårsvansker av betydning for frafall. Det er videre behov for å systematisere samarbeid om opplæring i grunnopplæringen også når det gjelder andre elever.

Avtalene skal bidra til å sikre et hensiktsmessig og systematisk samarbeid mellom grunnskoler og videregående skole ved å tilrettelegge for god sammenheng i grunnopplæringen, tilpasset den enkeltes forutsetninger.

Målsetting

Iverksette målrettede samarbeidstiltak mellom grunnskole og videregående skoler som bidrar til økt gjennomføring i videregående skoler særlig ved at elever i grunnskolen sikres en god overgang til videregående opplæring.

Øke kunnskapen om de ulike skoleslagene blant ansatte i grunnskolen og videregående opplæring, samt de ulike skoleeiere.

Samarbeidsfora

Det er etablert et samarbeidsforum bestående av enhetslederne i Rødøy, Meløy og Gildeskål kommune og rektor MVGS, samt karriereveileder som fungerer som koordinator. Samarbeidsforum møtes ca. 4 ganger i året.

Samarbeidsområder/tiltak

I møtene gjennomgås resultatinformasjon som viser gjennomføring i videregående fra elever fra aktuell kommune. Partene vil videre samarbeide om følgende tiltak:

1. Samarbeidsforumet gjennomfører en årlig konferanse der samarbeidsforumet er utvidet med
 - rektorer og rådgivere fra ungdomsskolene
 - rektorer og programrådgivere fra voksenopplæringen
 - studiestedsledere, rådgivere, og oppfølgingstjenesten fra MVGS

- foredragsholdere, deltakere og gjester/observatører inviteres ut fra valgte tema.

Tema for konferansen prioriteres ut fra satsningsområder, og fastsettes i høstmøte i samarbeidsforum.

Faste tema er: utveksling av erfaringer angående samarbeid mellom skole og arbeidsliv, partnerskapsavtaler med arbeidslivet.

2. Overgangsrutiner mellom grunnskole og videregående skoler som sikrer utveksling av relevante elevopplysninger:
 - a. For elever med vedtak om spesialundervisning eller spesiell tilrettelegging:
 - i. PPT-rådgiver MVGS har møter med Meløy PPT og beskjed fra PPT Rana på våren mai/juni angående elever med omfattende behov (innmeldingsfrist 1.oktober).
 - ii. PPT-rådgiver MVGS møter ungdomsskoler som har elever med behov for tilrettelegging/spesialundervisning før jul.
 - iii. MVGS innkaller til møte for elever som har søkt om spesialundervisning og elever med meldt behov for tilrettelegging(våren). Her innkalles elever og foreldre; samarbeidspartnere fra ungdomsskolen etter behov; PPT-Meløy; aktuelle representanter fra vgs og PPT-vgs.
 - b. For alle elever:
 - i. På siste møte med foreldre i 10.klasse forelegges foreldrene et skjema der de kan samtykke i at vgs kan innhente opplysninger fra ungdomsskolene (link til skjema)
3.
 - a. Tilbud om et tilpasset undervisningstilbud for de svakest presterende elevene i 10 klasse før de starter i videregående opplæring.
 - i. Utrede alternative løp for videregående opplæring
 - ii. Sette inn intensive tiltak og tilbud om leksehjelp (der det ikke foreligger vedtak om spesialundervisning)
 - b. Tilbud om et tilpasset oppfølgingsopplegg i videregående skole ved start vg1 som ivaretar den enkeltes behov.
 - i. Mulighet for forkurs før skolestart
 - ii. IKO (Identifisering, kartlegging og oppfølging av elever som er i risikogruppen for å droppe ut eller ikke bestå vgs).
4. Oppfølgingstjenesten samarbeider med avgiverskolene, for å følge opp elever som ikke søker skoleplass.
5. Ha gode rutiner for oppfølging av minoritetsspråklige:
 - a. Utarbeide gode rutiner for innsøking til videregående skole. (Årshjul).
 - b. Utarbeide modell for samarbeid med karrieresenter/ karriereveileder
 - i. Samarbeidsmøter
 - ii. Tilbud om ulike kurs etter oppsatt plan, knyttet til utdanningssystem, personlige valg, økonomi m.m.
 - iii. Individuell karriereveiledning etter avtale.

- c. Avgiverskolene deltar på overgangsmøter med vgs.
 - d. Kartlegge og vurdere innføringstilbud for elever med behov for opplæring i grunnleggende norsk ved oppstart vgs.
6. Legge til rette for faglige nettverk mellom lærere i grunnskole og videregående skoler og til felles kompetansehevingstiltak der dette er hensiktsmessig
 - a. Videreføring av matematikknnettverket
 - b. Arbeide for å få på plass et kroppsøvningsnettverk (bruke erfaringene fra matematikknnettverket)
 7. Sikre forankring av arbeid i regionale rådgivernetttverk
 - a. Forankret i avtalens punkt 1
 - b. Regionale rådgivernetttverk, møtes hvert halvår, karriereveileder er koordinator.
 8. Samarbeid om gjennomføring av faget Utdanningsvalg:
 - a. Felles plan for faget mellom kommunene
 - b. Rådgivernes årshjul (utarbeidet i rådgivernetttverket, se vedlegg)
 - c. Brosjyre fra MVGS
 9. Legge til rette tilbud i videregående skole for høyt presterende elever i grunnskolen
 10. Bidra til god sammenheng i fremmedspråkopplæring med avklaring av hvilke tilbud som gis i grunnskolen og videregående skole
 11. Bidra til videre utvikling og bruk av skolehelsetjenesten i hele grunntdanningen
 12. Bidra til et utvidet samarbeid om psykisk helse.

Partenes felles forpliktelser – økonomi

I samarbeidsforums vårmøte gjennomføres det årlig en oppsummering og evaluering av samarbeidet med en kort rapportering til fylkeskommunen, utdanningsavdelingen og til skoleeier på kommunenivå.

Partene sørger for avklaring hvem som involveres og har ansvar for oppfølging av aktuelle samarbeidstiltak.

Eventuelle økonomisk forpliktelser avklares av partene ved de ulike tiltakene.

Varighet

Avtalen varer fra dato for inngåelse og 3 år framover. Samarbeidstiltak justeres årlig på bakgrunn av årlig evaluering.

Vedlegg:

Underskrifter:

REVIDERING AV OVERORDNET SAMARBEIDSAVTALE OG VEDTEKTENE FOR OVERORDNET SAMARBEIDSORGAN (OSO)

Saksbehandler: Anne-Grete Mosti
Arkivsaksnr.: 12/19

Arkiv: 031 G00

Saksgang:

Sak nr:	Utvalg	Møtedato
10/12	Formannskapet	12.01.2012
5/12	Kommunestyret	26.01.2012
40/12	Formannskapet	27.06.2012
68/12	Kommunestyret	28.06.2012
6/14	Levekårsutvalget	10.04.2014
20/14	Kommunestyret	13.05.2014
5/15	Levekårsutvalget	20.05.2015

Det vises til:

- ./ Brev fra NLSH vedr. revidering av Overordnet samarbeidsavtale og vedtektene for overordnet samarbeidsorgan – evaluering av tjenesteavtalene
- ./ Overordnet samarbeidsavtale mellom kommune og NLSH HF
- ./ Vedtekter overordnet samarbeidsorgan (OSO)

Bakgrunn for saken:

Fra 1. januar 2012 trådte ny folkehelselov og ny kommunal helse- og omsorgs lov i kraft. Ny lovtekst baserer seg på ny helsereform, kjent som Samhandlingsreformen. Styrende myndigheter ønsket med samhandlingsreformen at den forventede behovsveksten i en samlet helsetjeneste i størst mulig grad skal finne løsninger i kommunene.

I lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 6-1 at det er innført en lovpålagt plikt til å inngå samarbeidsavtaler mellom kommuner og regionale helseforetak.

Det er inngått en overordnet samarbeidsavtale og tilsammen 13 tjenesteavtaler mellom Gildeskål kommune og regionalt helseforetak NLSH HF.

Vurdering:

Fra 01.01.12 ble det lovpålagt at alle landets Helseforetak skulle ha et formelt samarbeidsorgan mellom regionens Helseforetak og kommunene i dets opptaksområde. I forbindelse med oppstart og forberedelse av samhandlingsreformen ble det vedtatt i Helse Nord at ønsket fra Salten, Vesterålen og Lofoten om 3 selvstendige samarbeidsorganer (RESO) skulle imøtekommes og utprøves over en periode på 2 år.

Etter en prøveperiode besluttet samtlige samarbeidsorganer (3 RESO) å erstatte de Regionale samarbeidsorganene med ett overordnet samarbeidsorgan (OSO) slik øvrige Helseforetak i Helse-Nord har valgt å gjøre.

De vedlagte forslag til endringene i Overordnet samarbeidsavtale og vedtektene for overordnet samarbeidsorgan OSO er i hovedsak knyttet til overgangen fra tre RESO til ett OSO og behov for navneendring og sammensetning av OSO.

1. a) *Forslag til endringer i Overordnet samarbeidsavtale gjelder;*

Nytt avsnitt 3 i avtaletekst pkt 5;

Partene selv og Overordnet samarbeidsorgan (OSO) kan ved behov anbefale at det inngås tjenesteavtaler på andre områder. Tjenesteavtaler skal være vedlegg til samarbeidsavtalen. Ved utarbeidelse av tjenesteavtaler skal begge parter være representert. Brukere, ansatte og fagmiljøene skal være representert der dette er naturlig eller bestemt i lov, forskrift eller i avtaler.

Ny avtaletekst pkt 6;

Partene er enige om at følgende samarbeidsformer skal etableres. Overordnet samarbeidsorgan (OSO)

OSO er et partssammensatt, overordnet rådgivende organ mellom NLSH og kommuner som har inngått denne samarbeidsavtalen. Partene oppnevner 7 representanter hver.

Brukere og ansatte representert ved hovedsammenslutninger skal være representert i OSO i henhold til egen avtale.

Minst en av representantene fra helseforetaket skal ha medisinsk faglig lederansvar og minst en av representantene fra kommunene skal være kommuneoverlege/fastlege.

Partene skal utarbeide vedtekter for Overordnet samarbeidsorgan som blant annet inneholder mandat, sammensetning, sekretariatsfunksjon, utvalg for tvisteløsning og etablering av andre samarbeidsfora. Vedtektene tas inn som vedlegg til denne avtalen.

- b) *Forslag til endringer i vedtektene til OSO omfatter endringer i;*

§ 3 Representasjon

OSO har 14 medlemmer, hvor helseforetaket og kommunene har 7 representanter hver. Kommunens representanter oppnevnes av kommunene via de etablerte regionrådene. Regionene har slik representasjon:

<i>Salten</i>	<i>3 medlemmer</i>
<i>Lofoten</i>	<i>2 medlemmer</i>
<i>Vesterålen</i>	<i>2 medlemmer</i>

Nordlandssykehuset HF's representanter oppnevnes av direktøren.

Medlemmene oppnevnes for 4 år av gangen.

Medlemmene er administrativt eller faglig personell.

En brukerrepresentant, oppnevnt av Brukerutvalget v. helseforetaket har møte og talerett.

Fylkeslegens representant har møte og talerett.

Arbeidstakerne representeres med ett medlem fra hver av partene. Disse har møte og talerett.

En representant fra kommunesektorens organisasjon KS har møte og talerett.

Det oppnevnes personlig vara for alle faste representanter. Vararepresentanter får tilsendt alle saksdokumenter og kan møte på alle møtene, men har stemmerett bare når fast representant er fraværende. Forfall meldes sekretariatet så raskt som mulig. Vararepresentant innkalles av sekretariatet.

2. Evaluering av inngåtte tjenesteavtaler

OSO avventer avklaring fra Helse Nord vedrørende det regionale helseforetakets evt. medvirkning i evaluering av samlet avtale sett med tjenesteavtaler mellom Helseforetaket og kommunene.

Dette vil komme som egen sak til kommunene når avklaring er gjort.

De foreslåtte endringene har liten praktisk betydning for Gildeskål kommune, annet en at navnet på samarbeidsorganet endres. I tillegg må § 3 som omhandler representasjon fra kommunene og helseforetaket endres i forhold til sammensetning av OSO.

OSO anbefaler at NLSH og kommunene slutter seg til endringene i Overordnet samarbeidsavtale og endringer i vedtektene for Overordnet samarbeidsorgan OSO.

Revideringene i avtalen og vedtektene endrer ikke partenes inngåtte forpliktelser ovenfor hverandre.

Tilbakemelding fra Gildeskål kommune om de aksepterer de foreslåtte endringene eller ikke gis til Nordlandssyke huset, samhandlingsavdelingen.

Ved aksept av de foreslåtte endringer utarbeides det et nytt sett avtaledokument som sendes kommunen for undertegning.

Forslag til vedtak:

Gildeskål kommune slutter seg til de foreslåtte endringene i Overordnet samarbeidsavtale mellom kommunene og Helseforetak og endringer av vedtekter for Overordnet samarbeidsorgan (OSO)

2. Overordnet samarbeidsavtale gjelder;

Nytt avsnitt 3 i avtaletekst pkt 5;

Partene selv og Overordnet samarbeidsorgan (OSO) kan ved behov anbefale at det inngås tjenesteavtaler på andre områder. Tjenesteavtaler skal være vedlegg til samarbeidsavtalen. Ved utarbeidelse av tjenesteavtaler skal begge parter være representert. Brukere, ansatte og fagmiljøene skal være representert der dette er naturlig eller bestemt i lov, forskrift eller i avtaler.

Ny avtaletekst pkt 6;

Partene er enige om at følgende samarbeidsformer skal etableres. Overordnet samarbeidsorgan (OSO)

OSO er et partssammensatt, overordnet rådgivende organ mellom NLSH og kommuner som har inngått denne samarbeidsavtalen. Partene oppnevner 7 representanter hver.

Brukere og ansatte representert ved hovedsammenslutninger skal være representert i OSO i henhold til egen avtale.

Minst en av representantene fra helseforetaket skal ha medisinsk faglig lederansvar og minst en av representantene fra kommunene skal være kommuneoverlege/fastlege.

Partene skal utarbeide vedtekter for Overordnet samarbeidsorgan som blant annet inneholder mandat, sammensetning, sekretariatsfunksjon, utvalg for tvisteløsning og etablering av andre samarbeidsfora. Vedtektene tas inn som vedlegg til denne avtalen.

b) Forslag til endringer i vedtektene til OSO omfatter endringer

§ 3 Representasjon

OSO har 14 medlemmer, hvor helseforetaket og kommunene har 7 representanter hver. Kommunens representanter oppnevnes av kommunene via de etablerte regionrådene. Regionene har slik representasjon:

*Salten 3 medlemmer
Lofoten 2 medlemmer
Vesterålen 2 medlemmer*

Nordlandssykehuset HF's representanter oppnevnes av direktøren.

Medlemmene oppnevnes for 4 år av gangen.

Medlemmene er administrativt eller faglig personell.

En brukerrepresentant, oppnevnt av Brukerutvalget v. helseforetaket har møte og talerett.

Fylkeslegens representant har møte og talerett.

Arbeidstakerne representeres med ett medlem fra hver av partene. Disse har møte og talerett.

En representant fra kommunesektorens organisasjon KS har møte og talerett.

Det oppnevnes personlig vara for alle faste representanter. Vararepresentanter får tilsendt alle saksdokumenter og kan møte på alle møtene, men har stemmerett bare når fast representant er fraværende. Forfall meldes sekretariatet så raskt som mulig. Vararepresentant innkalles av sekretariatet.

GILDESKÅL KOMMUNE

Inndyr den 13.05.2015

Høelge D. Akerhaugen
Rådmann

Anne-Grete Mosti
Virksomhetsleder

12/19-53

Vedlegg 1
A: 031 G00

Andøy kommune, Beiarn kommune, Bodø kommune, Bø kommune, Fauske kommune, Flakstad kommune, Gildeskål kommune, Hadsel kommune, Hamarøy kommune, Meløy kommune, Moskenes kommune, Røst kommune, Saltdal kommune, Steigen kommune, Sortland kommune, Sørfold kommune, Tysfjord kommune, Vestvågøy kommune, Værøy kommune, Vågan kommune, Øksnes kommune

v. rådmann

pr. email

Deres ref.:

Vår ref.:
2015/262/SPP

Dato:
12.03.2015

Revidering av Overordnet samarbeidsavtale og vedtektene for Overordnet samarbeidsorgan(OSO) – evaluering av tjenesteavtalene

Overordnet samarbeidsorgan (OSO) behandlet i sak 3/2015 "Revidering av Overordnet samarbeidsavtale og vedtektene for Overordnet samarbeidsorgan(OSO)", samt evaluering av tjenesteavtalene og fattet slikt vedtak:

1. OSO anbefaler styret for Nordlandssykehuset og kommunene å slutte seg til følgende endringer i Overordnet samarbeidsavtale.

Vedlagt forslag til ny Overordnet samarbeidsavtale og nye vedtekter for OSO.

Endringene:

- a) **Overordnet samarbeidsavtale.**

Nytt avsnitt 3 i avtaletekst pkt 5:

Partene selv og Overordnet samarbeidsorgan (OSO) kan ved behov anbefale at det inngås tjenesteavtaler på andre områder. Tjenesteavtaler skal være vedlegg til samarbeidsavtalen. Ved utarbeidelse av tjenesteavtaler skal begge parter være representert. Brukere, ansatte og fagmiljøene skal være representert der dette er naturlig eller er bestemt i lov, forskrift, eller i andre avtaler.

Ny avtaletekst pkt. 6:

Partene er enige om at følgende samarbeidsformer skal etableres: *Overordnet samarbeidsorgan (OSO)*. OSO er et partssammensatt, overordnet rådgivende organ mellom NLSH HF og kommuner som har inngått denne samarbeidsavtalen. Partene oppnevner 7 representanter hver.

Postadresse:
Nordlandssykehuset HF
Samhandlingsavdelingen

Besøksadr.:
Kontonr: 1503.27.03620
Org.nr /MVA: 983.974.910

Telefon: 75534000
Internett:
www.nordlandssykehuset.no
E-post: postmottak@nlsh.no

Saksbehandler
Steinar Pleyrn Pedersen
Dir.tlf 76060110

Brukere og ansatte representert ved hovedsammenslutninger skal være representert i OSO i henhold til egen avtale.

Minst en av representantene fra helseforetaket skal ha medisinsk faglig lederansvar og minst en av representantene fra kommunene skal være kommuneoverlege/fastlege.

Partene skal utarbeide vedtekter for *Overordnet samarbeidsorgan* som blant annet inneholder mandat, sammensetning, sekretariatsfunksjoner, utvalg for tvisteløsning og etablering av andre samarbeidsfora. Vedtektene tas inn som vedlegg til denne avtalen.

b) OSOs vedtekter

§ 3 Representasjon

OSO har 14 medlemmer, hvor helseforetaket og kommunene har 7 representanter hver. Kommunenes representanter oppnevnes av kommunene via de etablerte regionrådene.

Regionene har slik representasjon:

Salten	3 medlemmer
Lofoten	2 medlemmer
Vesterålen	2 medlemmer

Nordlandssykehusets HFs representanter oppnevnes av direktøren.

Medlemmene oppnevnes for 4 år av gangen.

Medlemmene er administrativt eller faglig personell.

En brukerrepresentant, oppnevnt av Brukerutvalget v. helseforetaket, har møte- og talerett.

Fylkeslegens representant har møte- og talerett.

Arbeidstakerne representeres med ett medlem fra hver av partene. Disse har møte- og talerett.

En representant fra kommunesektorens organisasjon (KS, har møte- og talerett

Det oppnevnes personlig vara for alle faste representanter. Vararepresentantene får tilsendt alle saksdokumenter og kan møte på alle møtene, men har stemmerett bare når fast representant er fraværende. Forfall meldes sekretariatet så raskt som mulig. Vararepresentant innkalles av sekretariatet.

2. OSO avventer avklaring fra Helse Nord vedrørende det regionale helseforetakets evt. medvirkning i evaluering av samlet avtalesett mellom kommunene og helseforetaket.

Ønsket saksbehandling

Revideringene endrer ikke partenes forpliktelser ovenfor hverandre.

I hovedsak er endringene knyttet til overgangen fra 3 RESO til ett Overordnet samarbeidsorgan (OSO - navneendring).

I tillegg har kommunenes interesseorganisasjon (KS) bedt om å få en representant i OSO. Det anbefaler også OSO, som igjen fører til endring i vedtektene mht sammensetningen av OSO.

Vi ber om at kommunen slutter seg til endringene slik de fremkommer som konsekvens av anbefalingen fra OSO.

Nordlandssykehuset trenger kun tilbakemelding på om kommunen aksepterer dette.

Dernest utarbeider vi originalt sett av avtaledokumentet og oversender kommunen for undertegning.

Tilbakemelding kan enklest gjøres direkte til meg:

Steinar.pleym.pedersen@nordlandssykehuset.no

Svarfrist: 1. juni 2015

Ta gjerne kontakt om noe er uklart.

Med vennlig hilsen

Steinar Pleym Pedersen
Avdelingsleder for samhandling

Overordnet SAMARBEIDSAVTALE

Vedtatt i OSO som anbefaling til kommunene og Nordlandssykehuset den 26.02.2015.

1. Parter

Denne avtale er inngått mellom xxxxxx kommune og Nordlandssykehuset HF (NLSH HF).

2. Bakgrunn

Partene er etter lov om kommunale helse- og omsorgstjenester av 14. juni 2011 § 6-1 mfl. (helse- og omsorgstjenesteloven), jfr. lov om spesialisthelsetjenester § 2-1 e, pålagt å inngå samarbeidsavtale. Ved inngåelse av denne overordnede samarbeidsavtalen og tilhørende tjenesteavtaler, oppfyller partene sin lovpålagte plikt til å inngå samarbeidsavtale.

3. Formål

Formålet med samarbeidsavtalen er å sikre at pasienter og brukere mottar et helhetlig tilbud om helse- og omsorgstjenester, og at befolkningen, uavhengig av bosted, skal ha lik tilgjengelighet til de tjenester som omfattes av avtalen.

Samarbeidsavtalen skal bidra til at det etableres gode samarbeidsrutiner på sentrale samhandlingsområder, og legge til rette for at eventuell uenighet mellom kommunen og helseforetaket løses i dialog mellom partene uten at pasienter og brukere berøres.

Målet er at pasientene/brukerne skal oppleve at tjenestene:

- a) er faglig gode, samordnet og helhetlige, og preget av kontinuitet
- b) blir utført på en god måte på tvers av kommunegrensar og forvaltningsnivå, og helseforetak
- c) ivaretar pasientenes og brukernes rett til medbestemmelse, informasjon og medvirkning

Samarbeidsavtalen skal angi overordnede bestemmelser om samarbeidsformer og generelle bestemmelser som gjelder uavhengig av tjenesteområder. Samarbeidsavtalen fastsetter videre prosess for inngåelse av tjenesteavtaler mellom partene.

Partene skal i tjenesteavtaler og retningslinjer gi mer detaljerte bestemmelser, blant annet om konkrete pasientforløp, ansvars- og rollefordeling, partenes informasjons- og veiledningsansvar, finansiering, organisering, og om eventuelt behov for avklaring av arbeidsgiveransvar.

Betaling fra kommunen for utskrivningsklare pasienter og kommunal medfinansiering av innlagte pasienter i spesialisthelsetjenesten er fastsatt i forskrifter til helse- og omsorgstjenesteloven.

Tjenesteavtalene og retningslinjene etter denne samarbeidsavtale er vedlegg til samarbeidsavtalen, og er på samme måte som samarbeidsavtalen rettslig bindende mellom partene med mindre annet fremgår.

Samarbeidet skal tuftes på en løsningsorientert tilnærming, samarbeid mellom helsepersonell og bruker/pasient, og et prinsipp om at pasientrelaterte avgjørelser tas så nært bruker/pasient som mulig.

Partene skal innhente brukererfaringer i arbeidet med kvalitetsutvikling av tjenestene. Samarbeidet og avtalene skal bygge på likeverdighet mellom partene, og dialog skal være et viktig fundament for samhandlingen.

4. Virkeområde

Kommunen og helseforetaket er gjennom lovverket tillagt hver sine kompetanse- og ansvarsområder.

Virkeområdet for samarbeidsavtalen er de områder hvor loven pålegger partene å inngå samarbeidsavtale, områder hvor partenes ansvar overlapper hverandre, og hvor det derfor er behov for samordning mellom partene.

Helseforetaket yter også tjenester til befolkningen i kommuner utenfor eget opptaksområde, og kommunen samhandler med andre helseforetak om behandlingstilbud. Partene er enige i at også samhandling mellom helseforetak i *Helse Nord* og kommuner i Helse Nord, utenfor Nordlandssykehuset HFs opptaksområde, skal skje i henhold til *den generelle delen* av denne samarbeidsavtale og tilhørende tjenesteavtaler og retningslinjer.

5. Tjenesteavtaler, retningslinjer og veiledere

Helse- og omsorgstjenesteloven § 6-2 oppstiller minimumskrav til hva en avtale mellom partene skal inneholde. Det følger av lovens 1. ledd at avtalen som et minimum skal inneholde, sitat;

1. *enighet om hvilke helse- og omsorgsoppgaver forvaltningsnivåene er pålagt ansvaret for og en felles oppfatning av hvilke tiltak partene til enhver tid skal utføre,*
2. *retningslinjer for samarbeid i tilknytning til innleggelse, utskrivning, habilitering, rehabilitering og lærings- og mestringstilbud for å sikre helhetlige og sammenhengende helse- og omsorgstjenester til pasienter med behov for koordinerte tjenester,*
3. *retningslinjer for innleggelse i sykehus,*
4. *beskrivelse av kommunens tilbud om døgnopphold for øyeblikk hjelp etter § 3-5 tredje ledd,*
5. *retningslinjer for samarbeid om utskrivningsklare pasienter som antas å ha behov for kommunale tjenester etter utskrivning fra institusjon,*
6. *retningslinjer for gjensidig kunnskapsoverføring og informasjonsutveksling og for faglige nettverk og hospitering,*
7. *samarbeid om forskning, utdanning, praksis og læretid,*
8. *samarbeid om jordmortjenester,*
9. *samarbeid om IKT-løsninger lokalt,*
10. *samarbeid om forebygging og*
11. *omforente beredskapsplaner og planer for den akuttmedisinske kjeden*

Partene er enige om at ovennevnte punkter skal fastsettes i egne tjenesteavtaler. I tillegg er partene enige om å inngå tjenesteavtaler om medisinsk følgetjeneste, og om ledsagertjeneste ved pasienttransport og under opphold i helseinstitusjon. I tillegg kan partene avtale rutiner/veiledere ved behov.

Partene selv og Overordnet samarbeidsorgan (OSO) kan ved behov anbefale at det inngås tjenesteavtaler på andre områder. Tjenesteavtaler skal være vedlegg til samarbeidsavtalen. Ved utarbeidelse av tjenesteavtaler skal begge parter være representert. Brukere, ansatte og

fagmiljøene skal være representert der dette er naturlig eller er bestemt i lov, forskrift, eller i andre avtaler.

6. Samarbeidsformer

Partene er enige om at følgende samarbeidsformer skal etableres: **Overordnet samarbeidsorgan (OSO)**. OSO er et partssammensatt, overordnet rådgivende organ mellom NLSH HF og kommuner som har inngått denne samarbeidsavtalen. Partene oppnevner 7 representanter hver.

Brukere og ansatte representert ved hovedsammenslutninger skal være representert i OSO i henhold til egen avtale:

Minst en av representantene fra helseforetaket skal ha medisinsk faglig lederansvar og minst en av representantene fra kommunene skal være kommuneoverlege/fastlege.

Partene skal utarbeide vedtekter for Overordnet samarbeidsorgan som blant annet inneholder mandat, sammensetning, sekretariatsfunksjoner, utvalg for tvisteløsning og etablering av andre samarbeidsfora. Vedtektene tas inn som vedlegg til denne avtalen.

7. Plikt til gjennomføring og forankring

Partene plikter å gjøre samarbeidsavtalen og tjenesteavtalene kjent for egne ansatte og brukere. Partene skal likeledes sikre medvirkning i de avtalte former for samarbeid.

Partene skal holde hverandre informert og sørge for gjensidig veiledning innenfor det enkelte ansvarsområde. Prosedyre for dette skal beskrives nærmere i tjenesteavtaler innenfor det enkelte ansvarsområde.

Partene plikter å gjøre avtalenes innhold/konsekvenser og beslutninger/vedtak kjent og iverksatt innenfor eget ansvarsområde. Fastlegenes ansvar og rolle har avgjørende betydning for oppfølging av avtalen. Partene skal bidra til forpliktende samhandling med fastlegene for å ivareta forpliktelsene i avtalen.

Partene har gjensidig informasjonsplikt ved endringer i rutiner, organisering, kapasitet og lignende som kan ha innvirkning på de områdene avtalen omfatter. Ved planlegging av tiltak som berører den annen part, skal det gjennomføres konsekvensutredninger.

Det skal opprettes én klar adressat i hver parts virksomhet som skal ha et *overordnet* ansvar for å veilede og bistå ved samhandlingsspørsmål mellom tjenesteyterne.

Partene skal ha etablert ordninger for god forvaltning av *samarbeidsavtalen* og *tjenesteavtalene*.

8. Involvering av pasient- og brukerorganisasjoner

Etter helse og omsorgstjenesteloven § 6-1, 2 ledd skal pasient- og brukererfaringer inngå i vurderingsgrunnlaget ved utarbeidelse av avtalen. Pasient- og brukerorganisasjoner skal også medvirke i forbindelse med utarbeidelse og endring av avtalen.

Partene er enige i at synspunkter og tilbakemeldinger som kommer frem gjennom brukerundersøkelser, brukerutvalget ved NLSH HF, Eldrerådet og Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og eventuelle andre aktuelle brukerråd i xxxx kommune skal tillegges vekt.

9. Avvik

Partene skal håndtere avvik etter nærmere definerte retningslinjer. Disse tas inn som vedlegg til denne avtale.

10. Håndtering av uenighet - tvisteløsning

I tilfelle motstrid om tvisteløsningsprosedyre mellom samarbeidsavtalen og tjenesteavtaler skal samarbeidsavtalen ha forrang.

Eventuell tvist om betalingsplikten for utskrivningsklar pasient skal av partene, etter forutgående dialog mellom partene, hurtig bringes inn for sentral tvisteløsningsnemnd. Ved eventuell medhold for Nordlandssykehuset HF vil morarenter tilkomme fra forfallsdato for første faktura.

Eventuelle krav fakturert på feil grunnlag og som kommunen har betalt, tilbakebetales med rente tilsvarende gjeldende morarente fra dato den er betalt til refusjonsdato.

Dersom uenighet/tvist ikke blir løst gjennom forhandlinger skal partene bringe tvist inn for Nasjonal Tvisteløsningsnemnd. Ved innsending av sak til tvisteløsningsnemnda skal partene bli enige om hvorvidt nemndas avgjørelse skal være endelig.

Dersom partene ikke ønsker at avgjørelse av Nasjonal Tvisteløsningsnemnd skal være bindende mellom partene kan tvist reises for de ordinære domstoler.

Salten tingrett er verneting for tvist etter denne samarbeidsavtale og tjenesteavtaler.

11. Mislighold

Ved mislighold av avtalen eller vedleggene til denne, kan dokumentert tap som følge av misligholdet kreves dekket hos den misligholdende part.

12. Varighet, revisjon og oppsigelse

Avtalen trer i kraft fra xx.xx.2015 og gjelder frem til en av partene sier opp avtalen med 12 mnd oppsigelsesfrist, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 6-5 andre ledd.

Dersom avtalen sies opp, skal ny avtale inngås innen det tidspunkt den oppsagte avtale løper ut. Partene er enige om å gjennomgå avtalen årlig og sørge for jevnlig rapportering og evaluering. Slik gjennomgang skal også, ved behov, omfatte tjenesteavtaler.

Hver av partene kan kreve avtalen revidert dersom vesentlige forutsetninger for avtalen endres, eller erfaringer tilsier behov for dette.

13. Innsending av avtaler til Helsedirektoratet

Etter at denne avtale er signert av begge parter, skal NLSH HF iht. helse- og omsorgstjenesteloven § 6-1 sende kopi av avtalen, herunder også tjenesteavtaler og retningslinjer til Helsedirektoratet. Dette skal skje innen én måned etter at avtalen er inngått, og senest én måned etter utgangen av frist fastsatt med hjemmel i § 6-3.

14. Helseforetaksspesifikk del

I de tilfeller pasienten har behov for ytterligere tiltak eller annen type hjelp i spesialisthelsetjenesten for samme tilstand, har spesialisthelsetjenesten en selvstendig plikt til henvisning internt. Spesialisthelsetjenesten kan ikke sende pasienten tilbake til fastlegen for at denne skal foreta ny henvisningen til annen del av spesialisthelsetjenesten.

15. Kommunespesifikk del

Dato,

Dato,

xxxxxxx kommune v/ ordfører

NLSH HF, v. adm.dir.

VEDTEKTER OVERORDNET SAMARBEIDSORGAN (OSO)

Vedtatt i OSO som anbefaling til kommunene og Nordlandssykehuset den 26.02.2015.

§ 1 Formål

Overordnet samarbeidsorgan (heretter OSO) har som hovedformål å utvikle et velfungerende samarbeid mellom kommunene og Nordlandssykehuset HF (heretter helseforetaket), for dermed å legge til rette for gode og sammenhengende pasientprosesser/pasientforløp. I tillegg bidra til god gjennomføring av Samhandlingsreformen med særlig fokus på inngåtte tjenesteavtaler.

§ 2 Oppgaver

I tråd med formålet skal OSO ha følgende oppgaver:

Følge opp Overordnet Samarbeidsavtale mellom Nordlandssykehuset HF og kommunene, herunder:

- Avklare saker av prinsipiell, administrativ, faglig og økonomisk karakter, samt gjensidig informasjonsutveksling.
- Oppnevne medlemmer – og gi mandat/oppdrag til - eventuelle kliniske samarbeidsutvalg (KSU). KSU er et ad-hocutvalg på faglig nivå og har brukerrepresentanter.
- Godkjenne retningslinjer for samarbeid der det er nødvendig og formålstjenlig.
- Avgjøre uenighetssaker
- Evaluere overordnet samarbeidsavtale årlig
- Avvikle en årlig felles samhandlingskonferanse
- Avvikle en årlig dialogkonferanse med deltakelse fra kommunalt politisk nivå og styrenivå i helseforetaket.

§ 3 Representasjon

OSO har 14 medlemmer, hvor helseforetaket og kommunene har 7 representanter hver. Kommunenes representanter oppnevnes av kommunene via de etablerte regionrådene.

Regionene har slik representasjon:

Salten	3 medlemmer
Lofoten	2 medlemmer
Vesterålen	2 medlemmer

Nordlandssykehusets HF's representanter oppnevnes av direktøren.

Medlemmene oppnevnes for 4 år av gangen.

Medlemmene er administrativt eller faglig personell.

En brukerrepresentant, oppnevnt av Brukerutvalget v. helseforetaket, har møte- og talerett.

Fylkeslegens representant har møte- og talerett.

Arbeidstakerne representeres med ett medlem fra hver av partene. Disse har møte- og talerett.

En representant for Kommunenes interesseorganisasjon(KS) har møte- og talerett.

Det oppnevnes personlig vara for alle faste representanter. Vararepresentantene får tilsendt alle saksdokumenter og kan møte på alle møtene, men har stemmerett bare når fast representant er fraværende. Forfall meldes sekretariatet så raskt som mulig. Vararepresentant innkalles av sekretariatet.

§ 4 Myndighet

Konkrete samarbeidstiltak som krever interkommunal enighet, skal forelegges OSO før iverksetting. OSO kan innenfor de delegasjonsfullmaktene medlemmene til vanlig har, ta beslutninger på vegne av kommunene/helseforetaket. Begrensninger som følger av lovverk og overordnet samarbeidsavtale gjelder.

Øvrige saker og tiltak som har vesentlige økonomiske eller andre konsekvenser og som går ut over den fullmakt partene har, må behandles på ordinær måte i kommunene og helseforetaket før eventuell behandling i OSO.

§ 5 Budsjett

OSO har ikke eget budsjett. Partene i samarbeidet bærer selv sine kostnader, inkludert kostnader knyttet til de årlige samhandlingskonferansene.

§ 6 Arbeidsform

OSO konstituerer seg selv. Ledelse alternerer mellom kommunene og helseforetaket. Leder velges for 2 år av gangen.

Sekretariatsfunksjon ivaretas av helseforetaket. Saker som ønskes tatt opp i OSO meldes sekretariatet.

OSO kan opprette egne utvalg og arbeidsgrupper, og kan for øvrig innkalle andre representanter ved behov.

Om møtevirksomheten:

1. OSO har møte ca 6 ganger pr. år
2. Møtene er åpne.
3. Møter kan avholdes som fysiske møter, videokonferanse eller telefonmøte
4. Det utarbeides og vedtas møteplan for hvert kalenderår før året starter
5. Leder/nestleder/sekretariat samarbeider om å sette opp saksliste.
6. Saker til OSO må meldes senest 4 uker før møtet

Om det skal gjøres unntak må det ha leders godkjenning og saken må være så viktig at den ikke kan utsettes til neste møte.

7. Innkalling, dagsorden og sakspapirer sendes medlemmer og varamedlemmer senest 3 uker før møtet
8. Innkalling, dagsorden og sakspapirer sendes kun på mail
9. OSO kan ikke gjøre beslutninger i saker som ikke er meldt og utsendt på forhånd
10. Kun OSOs 14 medlemmer har stemmerett
11. OSO er beslutningsdyktig med det antall medlemmer som møter
12. Der ikke annet er bestemt tas avgjørelser ved simpelt flertall.
13. Ved avstemming hvor det ikke oppnås enstemmighet, skal det protokolleres hvordan den enkelte har stemt.
14. Referater anses godkjent dersom møtedeltakerne etter en frist på 4 døgn ikke har gitt tilbakemelding om ønskede endringer
15. Referat fra møter skal være tilgjengelig for alle interesserte senest en uke etter møtet
16. Referater legges ut på kommunenes og Nordlandssykehusets hjemmeside.
Sekretariatet sender møterefertat til kommunenes postmottak.
17. Det kan i spesielle tilfeller innkalles til ekstraordinære møter med minimum en ukes varsel
18. Leder, nestleder og sekretariat danner et arbeidsutvalg, for prioritering av saker til OSO

§ 7 Endringer i vedtektene

OSO kan med 2/3 flertall av de fremmøtte deltakerne foreslå endringer i vedtektene. Vedtektsendringene drøftes på et møte, og endelig forslag drøftes i påfølgende møte. Forslag til vedtektsendringene må deretter behandles i kommunene og i helseforetaket før de er gyldige.

§ 8 Nye lover og forskrifter

Om endringer i OSOs vedtekter nødvendiggjøres av endringer i Lover og/eller forskrifter taes dette opp ved første anledning og endringer foretaes.

SLUTTRAPPORT PROSJEKT FORTETTET OMSORG OG SERVICE

Saksbehandler: Wenche O. Bergheim-Evensen Arkiv: 034
Arkivsaksnr.: 14/1024

Saksgang:

Sak nr:	Utvalg	Møtedato
9/14	Administrasjonsutvalget	02.12.2014
49/14	Formannskapet	02.12.2014
74/14	Kommunestyret	18.12.2014
1/15	Administrasjonsutvalget	27.04.2015
19/15	Formannskapet	27.04.2015
15/15	Kommunestyret	12.05.2015
6/15	Levekårsutvalget	20.05.2015

Vedlegg: ./ Slutt rapport prosjekt «Fortettet omsorg og service»

Bakgrunn for saken:

Gildeskål kommunestyre vedtok i sak 74/14 den 19. desember 2014 å gjennomføre prosjektet Fortettet omsorg og service vinteren/våren 2015. Vedtaket ble gjort med bakgrunn i kommunens erkjennelse av at noe måtte gjøres for å få til varige og fremtidsrettede endringer i driften for å spare penger.

Det ble lagt opp til et omfattende arbeid i tre prosjektgrupper med bred deltakelse fra alle interessenter. Det ble samtidig opprettet en egen side på kommunens hjemmeside der all informasjon, referater og analyser er lagt ut fortløpende.

Det er blitt nedlagt et betydelig og verdifullt arbeid og det er gjort en grundig vurdering av hva som er mulig å få til av endringer og nye måter å levere tjenester til innbyggerne på.

Sluttrapporten som nå foreligger fra prosjektet «Fortettet omsorg og service» inneholder bakgrunn for prosjektet og prosjektgruppene forslag til mulige alternativer for å oppfylle det mandatet kommunestyret gav i sitt vedtak.

Vurdering:

For å oppsummere og tydeliggjøre slutt rapportens innhold presenteres de ulike forslag til tiltak skjematisk i tabellform for gruppe A «Skole og oppvekst» og gruppe B «Helse, pleie og omsorg».

Tiltakene er synliggjort med besparelse drift, mulige investeringer (ev salg) og en kvalitetsvurdering. I tillegg er de ulike tiltak gitt en fargekode, som et innspill og invitasjon til en politisk debatt. Grønt er vurdert som mest forsvarlig økonomisk og/eller faglig

(kvalitativt), gult er middels og rødt frarådes. De tiltak som har grønn farge i alle tre kategorier, anser rådmann som de beste alternativene.

Administrasjonen har i tabell gruppe A «Skole og oppvekst», gått inn i rapportens punkt 2 og 4a, og delt opp disse punktene ytterligere i 2 a-c og 4a1-4a2. Dette fordi punkt 2 og 4a i rapporten har i seg flere løsninger, som vi på denne måten får synliggjort enkeltvis. Inndelingen er i tråd med rapporten. For at det skal være mulig å prioritere tiltak og finne en retning politisk, har administrasjonen gått i detalj på gruppe A og noen tall er derfor oppdatert. Dette for å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag.

Gr. A Skole og oppvekst	Besparelse drift ***)	Investering/salg **)	Kvalitetsvurdering *)
1. 5 skoler - som i dag	1,6 mill i 2018 jf. nedadgående elevtallsutvikling		
2.a 4 skoler - legge ned Storvik	2,5 mill (beholdt still.bhg, alt areal trukket ut)		
2.b 4 skoler - legge ned Sandhornøy	2,4 mill (stillinger og areal bhg ikke trukket ut)	Krever investering på Nygårdssjøen - 1,8 mill (utbygging med 1 klasserom) og tilpasninger i bhg Sandhornøy	
2.c 4 skoler - legge ned Nygårdssjøen	2,3 mill (stillinger og areal bhg ikke trukket ut)	Vil kreve betydelig investering i eksist. bygg ev nytt bygg Sandhornøy.	
3. En ungdomsskole - på Inndyr	Økte utgifter 0,5 mill - skoleskyss	Krever investering Inndyr	
4.a1 Tre skoler - Sørarnøy - Inndyr (inkl. Storvik) - Sandhornøy (inkl. Nygårdssjøen)	4,8 mill	Vil kreve betydelig investering i eksist. bygg ev nytt bygg Sandhornøy.	
4.a2 Tre skoler - Sørarnøy - Inndyr (inkl. Storvik) - Nygårdssjøen (inkl. Sandhornøy)	4,9 mill	Krever investering på Nygårdssjøen - 1,8 mill (utbygging med 1 klasserom) og tilpasninger i bhg Sandhornøy	
4.b Tre skoler - Sørarnøy - Inndyr (inkl. Storvik, Sandhornøy) - Nygårdssjøen	2,3 mill	Krever investering på Inndyr, tall ikke beregnet, og tilpasninger i bhg Sandhornøy	
5. To skoler - Inndyr (inkl. Storvik) - Sandhornøy (inkl. Sørarnøy, Nygårdssjøen)	5,2 mill	Vil kreve betydelig investering i eksist. bygg ev nytt bygg Sandhornøy. Nytt bhg.bygg Sørarnøy under planlegging	
6. En skole - lokalisert til Inndyr	5,1 mill	Krever investering i tilbygg på 40 mill.	

*) Se vedlagte rapport for detaljer kvalitetsvurdering på de enkelte tiltak.

**) Ev salgsinntekt ved nedleggelse bygg er ikke vurdert.

***) Besparelser areal er basert på kommunens tilskudd til Gildeskål Eiendom

Gr. B Helse, pleie og omsorg	Besparelse drift	Investering/salg ***)	Kvalitetsvurdering *)
1. Reduksjon av 6 institusjonsplasser GIBOS, nedlegge Sandhornøy eldresenter og opprettholde Nygårdssjøen eldresenter med utvidede tjenester	3,3 mill	Opprusting Nygårdssjøen eldresenter 1,0 mill.	
2. Reduksjon av 6 institusjonsplasser GIBOS	2,1 mill	Opprusting Nygårdssjøen og Sandhornøy eldresenter hhv 1,0 og 0,8 mill.	
3. Reduksjon av 6 institusjonsplasser GIBOS og opprettholde Sandhornøy eldresenter med utvidelse med hvilende nattevakt	1,5 mill	Opprusting Nygårdssjøen og Sandhornøy eldresenter hhv 1,0 og 0,8 mill.	
4. Reduksjon av 6 institusjonsplasser GIBOS og opprettholde Nygårdssjøen eldresenter men uten hvilende nattevakt	2,9 mill	Opprusting Nygårdssjøen og Sandhornøy eldresenter hhv 1,0 og 0,8 mill.	
5. Nedleggelse av Nygårdssjøen eldresenter	3,0 mill	Opprusting Sandhornøy eldresenter 0,8 mill.	
6. Reduksjon av 6 institusjonsplasser GIBOS og nedleggelse av Nygårdssjøen eldresenter	4,5 mill.	Opprusting Sandhornøy eldresenter 0,8 mill.	
7. Reduksjon av 6 institusjonsplasser GIBOS og nedleggelse av Nygårdssjøen og Sandhornøy eldresentre. Bygge nye omsorgsboliger nær GIBOS	4,6 mill	Investering i omsorgsbolig/bofellesskap; ulike modeller for finansiering, brukere kan eie eller leie **)	

*) Se vedlagte rapport for detaljer kvalitetsvurdering på de enkelte tiltak. Generelt kan det sies at dess mer spredt struktur vi har dess større utfordringer får vi mht kompetanse og deltidsproblematikk.

***) Tilskudd fra Husbanken

***) Ev salgsinntekt ved nedleggelse bygg er ikke vurdert.

I gruppe C «Annen kommunal virksomhet» er det sett på øvrig kommunal virksomhet. Kommunens sentraladministrasjon gjennomgikk i løpet av 2013 en stor omstilling med bortfall av en hel stilling fra 8,5 til 7,5 stillinger, en nedgang på 12 %. Oppgaver ble overført til ass.rådmann, Servicekontoret og virksomhetslederne for å dekke opp for reduksjonen. Prosjektgruppen har ikke funnet ytterligere innsparinger/reduksjon av stillinger. Gruppen har lagt frem omorganiseringstiltak som vil skape en mer robust organisering og som vil sikre at nivået som er etablert tidligere kan videreføres uten tilførsel av nye stillinger i nær fremtid. Dette er i tråd med mandatet. Tiltakene er som følger:

- 1) Omdisponering av ressurser innenfor fellesadministrasjonen, herunder fakturering, taksering E-skatt, boligsøknader og bostøtte
- 2) IT løsninger i administrativ tjenesteproduksjon, herunder nytt elektronisk saksbehandlersystem inkl overgang til fullelektronisk arkiv og elektronisk svartjeneste («SvarUt»), personalmodul for mer effektivt arbeid ifm tilsettingssaker, EHF og E – faktura, nytt GPS basert takseringstillegg til eksisterende system for oppmåling og en bedre og mer brukervennlig hjemmeside.
- 3) Bedre utnyttelse/samordning av personell og utstyr, herunder avklaring av samordning/grenseganger mellom Servicekontoret og Plan og utvikling og Gildeskål Eiendom (se og punkt 1)

De fleste av tiltakene er iverksatt, da disse ikke er av en prinsipiell karakter som krever politisk godkjenning.

Det henvises for øvrig til vedlagte sluttrapport i prosjektet «Fortettet omsorg og service» for nærmere detaljer.

Oppsummering/sammendrag

Basert på vedlagte sluttrapport har rådmann gjennom fargeangivelser av de ulike tiltakene, pekt på det som fra et administrativt ståsted ansees som best økonomisk og faglig/kvalitativt.

Prosessen videre er lagt opp som følger:

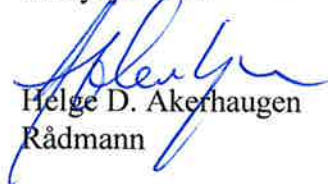
- Sak om sluttrapport fremmes i første runde for Administrasjonsutvalg og Formannskap 27.april 2015, og Kommunestyret 12.mai 2015.
- Deretter avholdes det folkemøter i politisk regi før 3.juni 2015.
- I andre runde fremmes sak om sluttrapport til Administrasjonsutvalg og Formannskap 3.juni 2015, og Kommunestyret 25.juni 2015.

Saken går med dette videre gjennom en politisk styrt prosess. De valgene som nå skal gjøres er rene politiske valg og saken legges derfor frem uten innstilling til vedtak.

Forslag til vedtak:

GILDESKÅL KOMMUNE

Inndyr den 20.04.2015

Helge D. Akerhaugen
Rådmann

Wenche O. Bergheim-Evensen
Ass. rådmann

Administrasjonsutvalgets behandling den 27.04.2015 som sak nr.: 1/15:

Saken ble tatt til orientering.

Administrasjonsutvalgets innstilling:

Saken ble tatt til orientering.

Formannskapetets behandling den 27.04.2015 som sak nr.: 19/15:

Saken tatt til orientering.

Formannskapetets innstilling:

Saken tatt til orientering.

Kommunestyrets behandling den 12.05.2015 som sak nr.: 15/15:

Svein Eggesvik ble erklært inhabil med hjemmel i kommuneloven §40 nr 3c ved behandling av sak 15/15.

Saken ble tatt til orientering.

Kommunestyrets innstilling:

Saken ble tatt til orientering.

**U.L.FREMSKRITT - FORNYELSE AV BEVILLING FOR
SKJENKING AV ALKOHOL FRAM TIL 01.07.2015.**

Saksbehandler: Liv-Heidi Breivik
Arkivsaksnr.: 15/339

Arkiv: U63 &18

Saksgang:

Sak nr:	Utvalg	Møtedato
7/15	Levekårsutvalget	20.05.2015
/	Kommunestyret	

Det vises til: Søknad datert 04.05.2015.

Bakgrunn for saken:

U.L.Fremskritt v/Leder Paul-Inge Fagermo søker om fornyelse av skjenkebevilling. Det søkes om skjenking av øl, vin og brennevin, inne og ute. Ungdomslaget driver kafe/pub i lokalene til U.L.Fremskritt i h.h. til tegning

Vurdering:

Alkoholovens § 1 Sier:

Regulering av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

Som styrer for bevillingen søkes godkjent Christoffer Fagermo, Sandhornøy og som stedfortreder søkes godkjent Eva Laugsand, Sandhornøy.

Begge har avlagt og bestått Kunnskapsprøve etter Alkoholoven.

Følgende innstanser har uttalt seg:

Salten politidistrikt, dat.23.10.15

Helse- og sosial Gildeskål, dat.05.05.15

Vårt kontrollorgan Securitas As har ikke hatt merknader til skjenkestedet.

Forslag til vedtak:

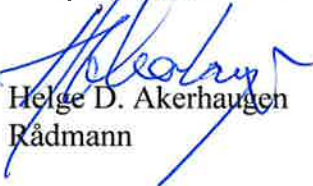
I medhold av Alkohollovens §§ 1-4b, 1-7a, 1-7b, 1-7c, 4-2, 4-3, 4-4 og Forskrift om åpnings- og skjenketider for serveringssteder for Gildeskål kommune, gis det skjenkebevilling med følgende spesifikasjon:

Tidsrom: Fra 01.07.2015 – 30. juni 2016
Bevillingshaver: U.L. Fremskritt v/Paul-Inge Fagermo, Sandhornøy
Styrer: Cristoffer Fagermo, Sandhornøy, f. 20.06.91
Stedfortreder: Eva Laugsand, f. 03.05.62.
Bevertningssted: U.L. Fremskritts ungdomshus, Sandhornøy
Omfang: Alkohol kl. I, II og III.
Type virksomhet: Kafe/pub
Skjenkeareal: Som skjenkeareal godkjennes lokalene til U.L. Fremskritt, Lekanger
I h.h.t. tegning 147 m²
Skjenketid: I h.h.t. Forskrift om åpnings- og skjenketider for serveringssteder for
Åpningstid: Gildeskål kommune.
Aldersgrense: 18 år ved pubkvelder/off. fester
Bevillingsgebyr: kr. 4.400,- pr.år

Oversikt over planlagte arrangementer bes innberettet til Gildeskål kommune, dette i forhold til skjenkekontroller.

GILDESKÅL KOMMUNE

Inndyr den 05.05.2015

Helge D. Akerhaugen
Rådmann

Liv-Heidi Breivik
Sekretær

UL SKJÆRGÅRDEN - BEVILLING SKJENKING AV ALKOHOL FRAM TIL 01.07.2016

Saksbehandler: Liv-Heidi Breivik
Arkivsaksnr.: 15/291

Arkiv: U63 &18

Saksgang:

Sak nr:	Utvalg	Møtedato
8/15	Levekårsutvalget	20.05.2015
/	Kommunestyret	

Det vises til: Søknad datert 16.04.2015.

Bakgrunn for saken:

U.L.Skjærgården v/formann Trond Skyrud Jensen, Bodø, søker om fornyelse av skjenkebevilling for øl, vin og brennevin, som skal gjelde for 01.07.15 – 30.06.16. Driften skal være som tidligere med spiserestaurant/havrettsbord. Driften er sesongbetont fra mai til august.

Det er ikke foretatt endringer på hus/ terrasser/uteområder siden forrige søknad.

Det søkes videre om å få skjenke alkohol ved Varden og hos kunstner Are Andreassen.

Vurdering:

Ut fra Alkohollovens § 1 Lovens formål:

Regulering av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

U.L.Skjærgården har en voksen målgruppe med bespisning ved sine arrangementer, hvor de har besøk bl.a av næringslivet fra Bodø og Gildeskål. Videre har de populære havrettsbord om sommeren, som blir benyttet av turister og andre.

Når de har gjester på havrettsbordene på ungdomshuset, er det ofte guidet tur på Varden og besøk på atelieret til Are Andreassen. Gjestene ønsker her et glass vin/øl under orientering.

Rolf Erik Eriksen, Fleinvær, søkes godkjent som skjenkestyrer.
Stig Rune Valen, Bodø, søkes godkjent som stedfortreder.
Begge har avlagt og bestått kunnskapsprøve etter alkoholloven.

Følgende instanser har uttalt seg til søknaden:

Salten politidistrikt, dat. 22.04.15

Helse- og sosial Gildeskål, dat. 05.05.15

Kemneren i Bodø, dat. 27.04.15

Det fremkom ingen merknader.

Vårt kontrollorgan Securitas As har ikke hatt merknader til skjenkestedet.

Forslag til vedtak:

I medhold av Alkohollovens §§ 1-4b, 1-7a, 1-7b, 1-7c, 4-2, 4-3, 4-4 og Forskrift om åpnings- og skjenketider for serveringssteder for Gildeskål kommune, gis det skjenkebevilling med følgende spesifisering:

Tidsrom: Fra 01. juli 2015 – 30. juni 2016.

Bevillingshaver: U.L.Skjærgården v/ Trond Skyrud Jensen, Bodø

Styrer: Rolf Erik Eriksen, F. 24.09.46

Stedfortreder: Stig Rune Valen 07.12.63.

Bevertningssted: Sørvær ungdomshus, 8094 Fleinvær.

Varden og Atelieret hos Are Andreassen

Omfang: Alkohol Kl. I, II og III inne på ungdomshuset og ute på Terrassene.

Varden og Atelieret hos Are Andreassen.

Utvidet uteområde i h.h. til tegning – ca. 400 m2

Skjenkestedene må være tydelig merket.

Type virksomhet: Ungdomshus m/restaurant.

Aldersgrense: Settes ikke, men anbefaler 18 år fra kl. 21.00.

Skjenkeareal: U.L.Skjærgården m/restaurant 220 m2, samt to terrasser som tidligere.

Terrassene skal være fysisk avgrenset med gjerde eller lignende.

På Varden ca. 100 m2 som er inngjerdet og i atelieret hos Are Andreassen ca. 60 m2.

Utvidet uteområde i h.h. til tegning – ca. 400 m2

Skjenketid/ I h.h.t Forskrift om åpnings- og skjenketider for serveringssteder for

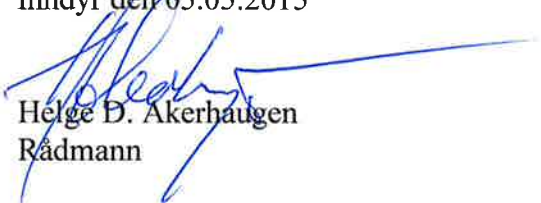
Åpningstid: Gildeskål kommune.

Bevillingsgebyr: Kr. 4.400,- pr. år.

U.L.Skjærgården forplikter seg til å gi en oversikt til Gildeskål kommune over de åpningstider/arrangementer virksomheten har.

GILDESKÅL KOMMUNE

Inndyr den 05.05.2015

Helge D. Akerhaugen
Rådmann

Liv-Heidi Breivik
Sekretær

FORSLAG OM ENDRINGER I HELLIGDAGSLOVEN FOR Å TILLATE SØNDAGSÅPNE BUTIKKER.

Saksbehandler: Marianne Stranden
Arkivsaksnr.: 15/264

Arkiv: U62

Saksgang:

Sak nr:	Utvalg	Møtedato
9/15	Levekårsutvalget	20.05.2015
/	Kommunestyret	

Det vises til: Høringsnotat – Forslag om endring av helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker.

Bakgrunn for saken:

Kulturdepartementet foreslår i høringsnotatet å endre helligdagsloven, slik at det er tillatt for butikker å ha åpent på vanlige søndager. Påbudet om å stenge butikker fåreslås opprettholdt for de særskilte helligdagene, for høytidsdagene 1. og 17. mai, og for høytidsaften påske-, pinse-, og julaften fra kl. 16.

Det er i høringsnotatet også tatt inn et alternativt forslag om at beslutningsmyndighet legges til den enkelte kommune. Gjennom en slik løsning vil de lokalt folkevalgte kunne ta stilling til om adgangen til søndagsåpent i kommunen skal utvides i forhold til dagens regulering.

Vurdering:

Gildeskål kommune ønsker å framstå som en kommune der blant annet det å styrke næringslivet, legge til rette for turisme og bruk av fritidsboliger står i fokus.

Søndagsåpne butikker vil berøre flere parter. På den ene siden kan næringslivet i kommunen styrkes ved at butikkene holdes åpne en dag mer i uken. Det kan øke konkurransen, som igjen kan bidra til økt kvalitet på tjenesten. Ved at butikkeierne selv kan bestemme om de vil innføre søndagsåpne butikker, velger de selv hvorvidt de vil bidra til dette. Når det kommer til spørsmålet om den enkelte arbeidstakeren skal utføre søndagsarbeid, beror det på den aktuelle arbeidsavtalen og bestemmelser om søn- og helligdagsarbeid i en eventuell tariffavtale.

På den andre siden legges det til rette for at forbrukerne får tilgang til et bredere vareutvalg, også på søndager. For utenlandske turister, som i større grad har bruk for og er vant med å ha muligheten til å handle på søndager, vil dette bidra til å gjøre tilgangen til dagligvarer enklere når de ferierer i kommunen. For innbyggerne og brukerne av fritidsboliger i kommunen vil det føre til større valgmuligheter når det kommer til tid og sted hvor man skal handle.

Departementets utgangspunkt er at tilbud og etterspørsel vurderes som bedre egnet enn lovverket til å regulere åpningstidene. Forslaget om deregulering på vanlige søndager vil føre

til at butikkene i prinsippet selv kan ta stilling til når de vil holde åpent. Dette vil også bety større grad av likebehandling mellom butikker og bransjer, og det vil innebære forenkling og avbyråkratisering. Utviklingen innen både varehandelen og i folks forbruksmønster skaper, etter departementenes oppfatning, behov for endringer i gjeldende regler.

Rådmannen mener at i en kommune av Gildeskåls størrelse er det viktig å legge til rette for at de eksisterende butikkene skal få et så godt grunnlag som mulig til å utøve sin virksomhet. Det å gi mulighet for å holde åpent flere dager vil være et viktig bidrag til å øke kundegrunnlaget for de næringsdrivende. Rådmannen har også tillit til at den næringsdrivende selv gjør de nødvendige vurderinger og hensyntar alle forhold både når det gjelder hensynet til de ansatte og gjeldene avtaler og det økonomiske grunnlaget før de evt bestemmer seg for å benytte de mulighetene til å ha søndagsåpent.

Forslag til vedtak:

1. Gildeskål kommune støtter Kulturdepartement forslag om endring av helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker.
2. Gildeskål kommune stiller seg positiv til at butikkeierne selv kan bestemme om de ønsker å ha søndagsåpne butikker og også bestemme åpningstiden.

GILDESKÅL KOMMUNE
Inndyr den 13.05.2015

Helge D. Akerhaugen
Rådmann

Marianne Stranden
Økonomirådgiver

I følge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/1432-

27.03.2015

Høring – forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker

Vedlagte høringsnotat "Forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker" sendes med dette på høring.

Kulturdepartementet foreslår i høringsnotatet å endre helligdagsloven, slik at det blir tillatt for butikker å ha åpent på vanlige søndager. Påbudet om stengte butikker foreslås opprettholdt for de særskilte helligdagene, for høytidsdagene 1. og 17. mai, og for høytidsaftenerne påske-, pinse-, og julaften fra kl. 16. Av praktiske grunner foreslås det å videreføre dagens unntaksregler for nærmere bestemte typer utsalgssteder på de dagene der butikkene ellers skal holde stengt.

Det er i høringsnotatet også tatt inn et alternativt forslag om at beslutningsmyndighet legges til den enkelte kommune. Gjennom en slik løsning vil de lokalt folkevalgte kunne ta stilling til om adgangen til søndagsåpent i kommunen skal utvides i forhold til dagens regulering, men det forutsettes at en eventuell kommunal reguleringsmyndighet ikke skal kunne medføre innstramming sammenlignet med dagens situasjon.

Høringsfristen er 30. juni 2015.

Høringsuttalelse avgis på <http://www.regjeringen.no/2403951>. Bruk den digitale løsningen for høringsuttalelser ved å klikke på "Send inn hørings svar". Høringsuttalelser er offentlige etter offentlighetsloven og vil bli publisert på våre nettsider.

Med hilsen

Torbjørn Backer Hjorthaug (e.f.)
avdelingsdirektør

Kristian Skjeldal
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg

27.03.15

Høringsinstanser

Departementene

Arbeidstilsynet
Biskopene
Bispedømmerådene
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap
Forbrukerombudet (FO)
Forbrukerrådet (FR)
Kirkerådet
Konkurransetilsynet

Fylkesmennene
Kommunene

Riksadvokaten

Akademikerne
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
UNIO
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Arbeidsgiverforeningen Spekter
Kommunenes Sentralforbund (KS)
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
SAMFO
Virke

Handel og Kontor i Norge (HK)
NHO Handel
NHO Reiseliv

A/S Norske Shell
Coop Norge AS
Esso Norge AS
ICA Norge AS
NorgesGruppen ASA
Reitangruppen
Statoil Fuel & Retail
Uno-X Gruppen

Asker og Bærum handels- og servicebedrifters forening
Den norske Turistforening
Framtiden i våre hender
Frivillighet Norge
MERKUR-programmet
Moss lufthavn Rygge
Naturvernforbundet
Norges barne- og ungdomsorganisasjoner

27.03.15

Norges Bilbransjeforbund
Norges bygdekvinnelag
Norges Kvinne- og familieforbund
Norsk Petroleumsforening
Norsk Petroleumsinstitutt
Norsk Rikstoto
Norsk Sentrumsutvikling
Norsk Tipping A/S
Norsk transportarbeiderforbund
Oslo Lufthavn Gardermoen
Statens institutt for forbruksforskning (SIFO)
TORP Sandefjord lufthavn
Voksne for barn

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Høringsnotat

Vår ref
15/1432

Dato
27. mars 2015

HØRING – FORSLAG OM ENDRINGER I HELLIGDAGSLOVEN FOR Å TILLATE SØNDAGSÅPNE BUTIKKER

1. INNLEDNING

Regjeringens politiske plattform (Sundvolden-erklæringen) sier at regjeringen vil *[t]illate butikker å holde åpent på søndager, og at regjeringen sammen med partene i arbeidslivet [vil] vurdere hvordan de butikkansatte kan bli omfattet av et godt lovverk når det gjelder arbeidstid og medbestemmelse.*

Kulturdepartementet foreslår på denne bakgrunnen endringer i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred (helligdagsloven) § 5 om salg fra faste utsalgssteder. Denne bestemmelsen inneholder i dag et påbud om at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på helligdager. Endringsforslaget går ut på å innskrenke bestemmelsens rekkevidde, slik at butikker får mulighet til å holde åpent på alle vanlige søndager.

Departementet foreslår samtidig å opprettholde påbudet om stengte butikker på de 10 særskilte helligdagene (nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, første påskedag, annen påskedag, Kristi Himmelfartsdag, første pinsedag, annen pinsedag, første juledag og annen juledag). Dessuten foreslår departementet at det gjeldende påbudet om butikkstengt på de særskilte høytidsdagene 1. og 17. mai blir videreført. Også påbudet i helligdagsloven § 5 om at butikker skal holde stengt fra kl. 16 på jul-, påske- og pinseften foreslås videreført.

Dagens unntak fra påbudet om stengte butikker på helligdager for visse butikker, blant andre mindre dagligvarebutikker, bensinstasjoner, hagesentre, utsalgssteder på typiske turiststeder mv., foreslås videreført for de særskilte helligdagene, høytidsdagene og høytidsaftenerne som etter forslaget fortsatt skal ha en hovedregel om butikkstengt. Unntakene vil få svært begrenset praktisk betydning dersom antallet dager som fortsatt skjermes, blir redusert som

foreslått.

Regjeringen har valgt å høre et annet forslag, hvor beslutningsmyndighet legges til den enkelte kommune. Gjennom en slik løsning vil de lokalt folkevalgte kunne få ta stilling til om adgangen til søndagsåpent i sin kommune skal utvides i forhold til dagens situasjon. Høringsinstansene inviteres til å komme med synspunkter også på dette.

Departementets utgangspunkt er at tilbud og etterspørsel vurderes som bedre egnet enn lovverket til å regulere åpningstidene. Forslaget om deregulering på vanlige søndager vil føre til at butikkene i prinsippet selv kan ta stilling til når de vil holde åpent. Dette vil også bety større grad av likebehandling mellom butikker og bransjer, og det vil innebære forenkling og avbyråkratisering. Utviklingen innen både varehandelen og i folks forbruksmønster skaper, etter departementets oppfatning, behov for endringer i de gjeldende reglene.

Helligdagslovens bestemmelser om butikkstengt og -åpent har i ulike sammenhenger vært gjenstand for debatt de senere årene, og det har blitt påpekt uheldige sider ved regelverket. De gjeldende reglene har for eksempel vært tatt opp i Stortinget flere ganger.¹

I samsvar med Sundvolden-erklæringens forutsetning er det holdt møter med partene i arbeidslivet om saken.

2. PÅBUDET OM Å HOLDE BUTIKKSTENGT PÅ HELLIGDAGER

2.1 Historikk

Påbudet om å holde butikker stengt på helligdager (og på høytidsdagene 1. og 17. mai) har en lang forhistorie. Vanlige søndager og andre helligdager har fra gammelt av som regel vært fridager og annerledes enn de andre dagene i uken. I lovgivningen er det gitt en rekke bestemmelser om virksomhet på søn- og helligdager. Arbeidsmiljølovgivningen har for eksempel særlige regler om søndagsarbeid.² Et annet eksempel er alkohollovgivningen, som blant annet har forbud mot salg av alkoholholdige drikkevarer på søn- og helligdager.³ Den gjeldende åpningstidsreguleringen for butikker – med skranker på søn- og helligdager – er også et utslag av at søndager og andre helligdager har et særpreg. I dag er, som nevnt, påbudet om å holde butikker stengt på helligdager tatt inn i helligdagsloven fra 1995.

Den første åpningstidsloven var fra 1913⁴, og den påla kommunestyrene i kjøpesteder og ladesteder å fastsette lukkevedtekter, mens herredsstyrene fikk adgang til å fastsette slike vedtekter i landdistriktene. Kommunenes adgang til på egen hånd å bestemme innholdet i forskriftene førte til store ulikheter kommunene imellom. Både loven selv og de vedtektene som ble fastsatt, var en kontinuerlig kilde til diskusjon og krav om revisjoner. Debatten ble intensivert utover på 1960- og 1970-tallet, særlig som en følge av endret sysselsettingsmønster der stadig flere gifte kvinner tok del i yrkeslivet.⁵

¹ Se for eksempel Dokument 8:36 L (2011–2012), Dokument nr. 15:1024 (2013–2014), Dokument 15:1580 (2009–2010).

² Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven), se nærmere nedenfor i punkt 6.

³ Se for eksempel lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholloven) §§ 2-5, 3-4 og 3-7.

⁴ Lov 25. juli 1913 nr. 5 om lukningstid for utsalgssteder.

⁵ Ot.prp. nr. 75 (1996–97) punkt 2.2.1.

Ny åpningstidslov kom i 1985, og loven hadde som siktemål å tilpasse reguleringen bedre til forbrukernes behov.⁶ Selve lovteksten ble i stor utstrekning utformet i Stortinget⁷, og det ble fastsatt et påbud om at butikker som hovedregel skulle holde stengt på søndager og andre helligdager. Dermed ble det behov for unntak for å ivareta hensynet til forbrukernes behov for tilgang til varer. Den enkelte kommune ble samtidig gitt en viss myndighet til å tillate søndagsåpent, både som generell ordning og i enkelttilfeller. Åpningstidsloven fra 1985 ble vurdert av flere utvalg som behandlet spørsmål som berørte åpnings- og arbeidstider i varehandelen. Ny åpningstidslov ble vedtatt i 1998.⁸ Formålet var da først og fremst å få ensartede åpningstidsrammer over hele landet. Påbudet om søndagsstengte butikker, sammen med unntaksreglene som da gjaldt, er direkte videreført i helligdagsloven fra og med 2003. Åpningstidsloven fra 1998 ble opphevet da reglene om åpningstider ble tatt inn i helligdagsloven.⁹

2.2 Gjeldende rett¹⁰

Helligdagsloven § 5 første ledd første punktum slår fast at *på helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt*. Bestemmelsen gjelder bare *faste utsalgssteder*.¹¹ Salg gjennom for eksempel e-handel, der kunden bestiller varer på Internett, omfattes ikke når varen blir sendt til kunden. Også utendørs salg faller som utgangspunkt utenfor påbudet, men grensen mot fast utsalgssted må vurderes konkret.¹² Dersom enkelte utsalgssteder eller varegrupper er regulert i eller i medhold av spesiallover, vil disse særlige reglene gå foran bestemmelsen i helligdagsloven. Eksempel på dette er salg av apotekvarer og alkoholholdige drikker.¹³ Videre er det bare salg av varer som er regulert. Rene tjenesteytelser faller utenfor, slik som for eksempel utleie, bank, frisør eller lignende. Salgsvirksomheten må være rettet mot vanlige forbrukere. Engrosvirksomhet eller salg fra "cash- and carry-avdelinger" til næringsdrivende er ikke omfattet.

Hva som er helligdager, er definert i helligdagsloven § 2. Vanlige søndager og de særskilte helligdagene omfattes av påbudet om å holde stengt. Dette gjelder uavhengig av om det avsluttes salg eller om lokalet bare brukes til utstilling.¹⁴

Påbudet om å holde stengt på helligdager gjelder tilsvarende på høytidsdagene 1. og 17. mai. Lov 26. april 1947 nr. 1 om 1 og 17 mai som høytidsdager fastsetter i § 1 annet ledd at *[f]or salg fra faste utsalgssteder 1. og 17. mai gjelder bestemmelsene i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred §§ 5 og 6 tilsvarende*.

Helligdagsloven § 5 første ledd annet punktum fastsetter at *faste utsalgssteder på jul-, påske- og pinseaften skal stenge kl. 16*. På disse såkalte høytidsaftener skal det være helligdagsfred etter kl. 16.

⁶ Lov 26. april 1985 nr. 20 om åpningstider for utsalgssteder. Bakgrunnen for loven var blant annet NOU 1984: 13 *Åpningstider og tilgjengelighet*.

⁷ Innst. O. nr. 48 (1984–85).

⁸ Lov 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgssteder.

⁹ Endringslov 14. mars 2003 nr. 16, se Ot.prp. nr. 11 (2002–2003) og Innst. O. nr. 56 (2002–2003).

¹⁰ Utskrift av helligdagsloven er vedlagt dette notatet.

¹¹ Se nærmere om avgrensningene i Ot. prp. nr. 11 (2002–2003).

¹² Se uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling, JDLOV-2006-7554.

¹³ Lov 2. juni 2000 nr. 39 om apotek § 5-2 og lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholloven) §§ 3-4 og 3-7.

¹⁴ Se uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling, JDLOV-2003-7504.

Fra utgangspunktet om påbudt stenging på helligdager, høytidsdager og høytidsaftener er det en rekke unntak. Det følger av helligdagsloven § 5 annet ledd at påbudet om butikkstengt ikke gjelder for:

1. *utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm*
2. *bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm*
3. *utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen*
4. *utsalgssteder på områder som etter vedtak av fylkesmannen regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd*
5. *salg fra serveringssted*
6. *salg ved auksjon*
7. *salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende*
8. *salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet*
9. *utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler*
10. *utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer*
11. *utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg*
12. *salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme.*

I tillegg til disse spesielle unntakene er det et generelt unntak i helligdagsloven § 5 tredje ledd, som sier at faste utsalgssteder *kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20*. Denne bestemmelsen lovfester en praksis som hadde utviklet seg i mange kommuner i tilknytning til julehandelen.

Helligdagsloven § 5 fjerde og femte ledd knytter seg til unntaket for dagligvarebutikker under 100 kvadratmeter og unntaket for bensinstasjoner under 150 kvadratmeter. Disse bestemmelsene definerer kvadratmetergrensene og stiller nærmere krav til dokumentasjon av disse.

I helligdagsloven § 5 sjette og syvende ledd er Fylkesmannen tillagt enkelte oppgaver. For det første kan Fylkesmannen *etter søknad fra kommunen ved forskrift bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året, jf. § 5 sjette ledd første punktum*. Fylkesmannens skjønn i disse sakene må utøves innenfor rammene som er fastsatt i loven. Det heter at *[s]om typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister, jf. § 5 sjette ledd annet punktum*. For det andre avgjør Fylkesmannen enkeltsaker om dispensasjon fra påbudet om butikkstengt på helligdager. Etter søknad kan Fylkesmannen *gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner, jf. helligdagsloven § 5 syvende ledd første punktum*. Avgjørelse i forbindelse med dispensasjon i enkelttilfeller kan påklages til departementet, jf. helligdagsloven § 5 syvende ledd annet punktum.

Etter helligdagsloven § 5 siste ledd kan departementet gi nærmere forskrifter til *utfylling* av paragrafen. Det er ikke fastsatt forskrifter med hjemmel i denne bestemmelsen.

Helligdagsloven § 6 fastsetter at overtredelser av blant andre § 5 i loven, straffes med bøter. Loven blir på vanlig måte håndhevet av politiet og domstolene.

3. FORHOLDET TIL HELLIGDAGSFREDEN

Helligdagslovens formål er å verne om det gudstjenstlige liv og den alminnelige fred på helligdager og å gi høytiden ro og verdighet, jf. § 1. Hvilke dager som er helligdager, framgår av § 2. For å ivareta formålet har loven et støyforbud i § 3 og et forbud mot offentlige arrangementer i § 4. Bestemmelsen om salg fra faste utsalgssteder i § 5 ble, som nevnt ovenfor, tatt inn i loven i 2003.

Mens helligdagsfreden varer er det et generelt forbud mot å forstyrre med *utilbørlig larm*. Bestemmelsen gjør det mulig å gripe inn overfor den som med utilbørlig larm krenker freden. I tillegg til det generelle støyforbudet er det forbudt å forstyrre gudstjenesten i form av *unødig larm, arbeid eller annen forstyrrende virksomhet*. Gudstjenester eller møter av tilsvarende karakter i trossamfunn utenom Den norske kirke omfattes også. Helligdagsfreden varer fra kl. 00 til kl. 24.00 på alle søn- og helligdager samt på påske-, pinse- og julaften etter kl. 16.00. På helligdag mellom kl. 06 og kl. 13 er det som hovedregel ikke tillatt å arrangere eller holde offentlige tilstelninger eller forestillinger, sportskonkurranser og sportsstevner. Som tilstelning regnes for eksempel det å arrangere et loppemarked. Begrunnelsen for forbudet er at et forbud mot konkurrerende aktiviteter i "kirketiden" er i samsvar med folks alminnelige rettsfølelse. Etter kl. 13 ville imidlertid et forbud kunne innebære en ikke uvesentlig begrensning i den enkeltes muligheter for å utøve og delta i ellers lovlige aktiviteter.

Salgsvirksomhet er ikke direkte omfattet av støyforbudet, og spørsmålet om søndagsåpne utsalgssteder ble heller ikke berørt under forberedelsen av helligdagsloven. Utsalgsstedenes virksomhet kan som utgangspunkt bare rammes indirekte av forbudet mot unødig larm eller arbeid eller annen forstyrrende virksomhet ved kirke eller gudstjenestested. Støyforbudet er ikke til hinder for butikkåpent i kirketiden, så lenge salgsvirksomheten ikke direkte forstyrrer gudstjenesten.

Forbudet mot å holde offentlige tilstelninger eller forestillinger, sportskonkurranser og sportsstevner før kl. 13 på helligdager omfatter ikke salgsvirksomhet fra faste utsalgssteder. Som tilstelning regnes blant annet markeder. Et marked kan for eksempel være et lokalt loppemarked eller lokale markedsdager. I bredere forstand kunne begrepet marked også tenkes å omfatte butikkvirksomhet. Hvor grensen går mellom butikkvirksomhet i sin alminnelighet og marked, må vurderes konkret. Departementet legger til grunn at salg fra faste utsalgssteder ikke omfattes av forbudet mot offentlige tilstelninger eller forestillinger, sportskonkurranser og sportsstevner før kl. 13 på helligdager.

Tidligere lov på området (opphevet lov 4. juni 1965 nr. 1 om helligdagsfreden) hadde mer omfattende forbud på helligdager sammenlignet med dagens lov. Loven fra 1965 sondret mellom vanlige søndager og enkelte særskilte helligdager. Den var i hovedsak en kodifikasjon av forbudet mot offentlige arrangementer i "Sabbatsforordningen av 1735". Helligdagsfred innebar dessuten et forbud generelt mot utilbørlig larm og spesielt mot forstyrrelse av gudstjenesten. Helligdagsfreden varte fra kl. 6 til kl. 13 på vanlige søndager. På enkelte helligdager, slik som Langfredag og førstedagene i forbindelse med jul, påske og pinse, varte helligdagsfreden derimot hele søndagsdøgnet. På påske-, pinse- og julaften var det helligdagsfred mellom kl. 21 og kl. 24.

4. ÅPNINGSTIDSREGULERING I ENKELTE ANDRE LAND I EUROPA

Mange europeiske land har en eller annen form for regulering av åpningstidene for butikker, mens andre ikke har noen regulering av åpningstider. I de senere årene har det skjedd en deregulering på området i flere land.¹⁵

I **Danmark** har butikker fra 1. oktober 2012 kunnet holde åpent på vanlige søndager. På danske helligdager (første og annen juledag, nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, første og annen påskedag, den såkalte *store bededag*, Kristi Himmelfartsdag, første og annen pinsedag) og grunnlovsdagen (5. juni) skal butikker som selger varer til forbrukere, som hovedregel holde stengt. På julaften og nyttårsaften skal butikkene stenge kl. 15. På de dagene hvor butikkene som hovedregel skal holde stengt, er det en rekke unntak for enkelte typer varer og butikktyper.¹⁶

Sverige har ikke hatt noen særskilt lovregulering av åpningstidene for varehandelen siden 1972 da *affärstidslagen* ble opphevet. Dette innebærer at butikkene selv fastsetter sine åpningstider. Gjeninnføring av en lovregulering har undertiden blitt diskutert, men det har ikke resultert i noen ny lovregulering.¹⁷ For butikker som holder åpent på søndager, varierer åpningstidene noe. De synes for klesbutikker og lignende å ligge innenfor tidsvinduet kl. 11 til 18, mens mange dagligvarebutikker har søndagsåpent fra kl. 8 til 20/21.

I **Finland** er hovedregelen at butikker kan holde åpent på søndager mellom kl. 12–18.¹⁸ I november og desember kan butikkene holde åpent mellom kl. 12–21. På spesielle høytidsdager og enkelte høytidsaftener er hovedregelen at butikker skal holde stengt, men det er et begrenset unntak for dagligvarebutikker. Det er i tillegg en rekke unntak, som blant annet omfatter kioskhandel, bensinstasjoner, salg av blomster mv. I Finland har de en egen lovbestemmelse som gir næringsdrivende i kjøpesenter rett til å holde sin butikk stengt.¹⁹

I **Storbritannia** er det ingen restriksjoner på åpningstider for så vidt gjelder **Skottland**. Når det gjelder **England** og **Wales**, er det begrensninger for butikker på mer enn 280 kvadratmeter. Disse kan ha åpent inntil 6 timer på søndager mellom kl. 10–18. På 1. påskedag (*Easter Sunday*) og 1. juledag (*Christmas Day*) må butikkene være stengt. Det er en del unntak fra dette, som blant annet omfatter butikker på flyplasser og på togstasjoner.²⁰

Tyskland har tradisjonelt ført en restriktiv åpningstidspolitik. I de senere årene har det blitt åpnet for en deregulering på området. Etter en omfattende reform av kompetansefordelingen mellom føderale myndigheter og delstatsmyndighetene i 2006, ble kompetansen til å fastsette regelverk for butikkens åpningstider i all hovedsak overført til de 16 delstatene.²¹ Reguleringen varierer mellom delstatene. Generelt sett er butikker fortsatt stengt på søndager, men med adgang til å ha søndagsåpent et visst antall ganger i året (som regel fire–seks).

Frankrike har også stengt butikker på søndager da dette regnes som arbeidstakernes hviledag, men det er mange unntak. Dette omfatter blant annet spesialforretninger (som f.eks.

¹⁵ En oversikt over regulering av åpningstider (pr. september 2012) i Europa er utarbeidet av organisasjonen EuroCommerce, se <http://www.eurocommerce.eu/media/28488/shop-opening-hours-30.09.2012.pdf>

¹⁶ <https://erhvervsstyrelsen.dk/faktablad-om-lukkeloven>

¹⁷ Motion 2004/05:A237,

http://www.riksdagen.se/sv/DokumentLagar/Forslag/Motioner/Affarstidslagen_GS02A237

¹⁸ https://www.tem.fi/sv/konsumenterna_och_marknaden/handel/affarstider

¹⁹ Lag 27.11.2009/945 om öppettider för detaljhandeln och frisersalonger 4 §.

²⁰ <https://www.gov.uk/trading-hours-for-retailers-the-law>

²¹ <http://www.gesetze-im-internet.de/ladschlgl/>

blomsterhandel, møbel- og hageartikkelforretninger, hobbyforretninger samt tobakksforretninger), butikker i områder knyttet til turistvirksomhet, samt for dagligvarebutikker (frem til kl. 13). Et annet unntak omfatter kjøpesentre og handlestrøk i det som betegnes som *urbane strøk*. For å komme inn under dette unntaket forutsettes blant annet behandling av saken lokalt i kommunestyret og av ”fylkesmannen”.

5. FORHOLDET TIL EØS-AVTALEN

EU-domstolen har slått fast at nasjonalt regelverk om åpningstider hører under nasjonal kompetanse og derfor ikke vedrører fellesskapsretten.²² Regulering av åpningstider vil uansett utforming dermed ikke være problematisk ut fra pliktene Norge har etter EØS-avtalen.

6. FORHOLDET TIL ARBEIDSMILJØLOVEN

6.1 Gjeldende rett om søndagsarbeid

Av arbeidsmiljøloven § 10-10 første ledd følger det at det skal være arbeidsfri fra kl. 18.00 dagen før en søn- eller helgedag og til kl. 22.00 dagen før neste virkedag. Jul-, påske- og pinseaften skal det være arbeidsfri fra kl. 15.00 til kl. 22.00 dagen før neste virkedag. Med søn- og helgedager menes søndager, religiøse helligdager etter lov om helligdager og helligdagsfred, og 1. og 17. mai, som er høytidsdager. Lov om 1. og 17. mai som høgtidsdager slår fast at disse dagene i utgangspunktet skal likestilles med søndager. Lovens § 1 andre ledd presiserer at reglene om salg fra faste utsalgssteder i helligdagsloven §§ 5 og 6 gjelder tilsvarende for 1. og 17. mai.

Arbeid på søn- og helgedager er ikke tillatt med mindre arbeidets art gjør det nødvendig, jf. § 10-10 andre ledd. Det fremgår av forarbeidene hvordan dette skal forstås. Tilfeller hvor arbeidets art gjør søndagsarbeid nødvendig, og dermed tillatt, vil etter forarbeidene blant annet være:

- arbeid som ikke kan drives uten at annet arbeid på arbeidsstedet avbrytes, og som på grunn av driftstida på arbeidsstedet må utføres på søn- og helgedager
- arbeid i virksomhet for syke- og pleiehjelp, barnehjem o.l.
- arbeid i herberge- og bevertningsbedrifter når det er nødvendig for betjening av gjester
- arbeid av politi, brannvesen, tollvesen, kriminalomsorg, kirkelig betjening, arbeid ved redningssentraler og drift av kringkastning, aviser, telegram- og nyhetsbyråer
- arbeid ved utsalgssteder innenfor de åpningstidsrammer som er fastsatt i eller i medhold av annen lovgivning

Det siste strekpunktet omfatter butikker som har lov til å ha søndagsåpent etter helligdagsloven i dag, jf. Ot.prp. nr. 49 (2004–2005) punkt 13.11 og 25.

Arbeidsgiver skal drøfte behovet for søn- og helgedagsarbeid med arbeidstakernes tillitsvalgte før det iverksettes, jf. § 10-10 tredje ledd.

I virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan arbeidsgiver og arbeidstakerens tillitsvalgte inngå skriftlig avtale om arbeid på søn- og helgedager dersom det foreligger et særlig og tidsavgrenset behov for dette, jf. § 10-10 fjerde ledd. I henhold til forarbeidene til bestemmelsen vil eksempler på slike tilfeller være når det til regelmessig tilbakevendende

²² Se sak C-145/88 Torfaen Borough Council, avsnitt 2. Se også sak C-483/12 Pelckmans Turnhout NV, avsnitt 24, med videre henvisninger.

tider av året oppstår særlig arbeidspress, når det er oppstått uventet arbeidspress, når naturhendelser, ulykkeshendelser eller andre upåregnelige begivenheter har forstyrret eller truer med å forstyrre den jevne drift, når det er forbundet med betydelige driftstekniske ulemper å avbryte produksjonen eller når viktige samfunnsinteresser eller andre viktige hensyn gjør det særlig påkrevet (Ot.prp. nr. 49 (2004–2005) punkt 13.11 og 25). Arbeidsgiver og arbeidstaker kan skriftlig avtale arbeid på søn- og helgedager utenom de tilfeller som er nevnt i § 10-10, mot tilsvarende fri på andre dager som i henhold til arbeidstakerens religion er helge- eller høytidsdag.

Arbeidstaker skal ha en sammenhengende arbeidsfri periode (ukehvile) på 35 timer i løpet av sju dager, jf. § 10-8 andre ledd. Den arbeidsfrie perioden skal så vidt mulig omfatte søndag, jf. § 10-8 andre og fjerde ledd. Personer under 18 år skal ha en sammenhengende arbeidsfri periode (ukehvile) på minst 48 timer i løpet av sju dager. Den arbeidsfrie perioden skal så vidt mulig legges til søn- eller helgedag, jf. § 11-5 tredje ledd.

Arbeidstaker som har utført søn- og helgedagsarbeid, skal ha arbeidsfri følgende søn- og helgedagsdøgn. Arbeidsgiver og arbeidstaker kan skriftlig avtale en arbeidstidsordning som i gjennomsnitt gir arbeidstaker arbeidsfri annenhver søn- og helgedag over en periode på 26 uker, likevel slik at det ukentlige fridøgn minst hver tredje uke faller på en søn- eller helgedag, jf. § 10-8 fjerde ledd. Arbeidstaker kan maksimalt arbeide halvparten av alle søn- og helgedagene i løpet av et år.

6.2 Endringer i arbeidsmiljøloven vedtatt i Stortinget våren 2015 etter behandlingen av Prop. 48 L (2014–2015)

Stortinget er i ferd med å endre arbeidsmiljølovens bestemmelser knyttet til søn- og helgedagsarbeid.²³ § 10-8 fjerde ledd endres slik at arbeidstaker fortsatt kan avtale gjennomsnittsberegning av søn- og helgedagsarbeid, men slik at ukehvilen minst hver fjerde uke skal falle på en søn- eller helgedag mot hver tredje i dag. Begrensningen på at arbeidstaker i snitt bare kan arbeide halvparten av søn- og helgedagene videreføres. Bestemmelsen vil tre ikraft på det tidspunkt Kongen bestemmer.

7. DEPARTEMENTETS VURDERINGER OG FORSLAG

7.1 Vurderinger

Departementets forslag om å bygge ned reguleringen av butikkers åpningstider på søndager er forankret i regjeringens politiske plattform. Utgangspunktet for forslaget om å fjerne påbudet om søndagsstengte butikker er at tilbud og etterspørsel egner seg bedre enn lovverket til å regulere butikkers åpningstider. Regjeringen Bondevik II la det samme prinsippet til grunn for revisjonen av åpningstidsbestemmelsene i 2003.²⁴ Ytterligere deregulering av åpningstidene vil innebære større grad av likebehandling mellom butikker, og det vil bidra til forenkling av regelverket. Forbrukerne vil selv kunne avgjøre når de ønsker å handle, og butikkene kan selv vurdere hvilke åpningstider de vil tilby.

Selv om hovedregelen i dag er at butikker skal holde stengt på helligdager, er det mange typer butikker, for eksempel mindre dagligvarebutikker, hagesentre og utsalgssteder på typiske turiststeder, som ved særskilte unntaksregler har fått adgang til å holde åpent. En generell åpning for søndagshandel er dermed ikke noe prinsipielt nytt, men vil stille butikkene mer likt enn i dag. Kombinasjonen mellom et generelt påbud om søndagsstengte butikker og unntak,

²³ Innst. 207 L (2014–2015), Lovvedtak 53 (2014–2015).

²⁴ Ot.prp. nr. 11 (2002–2003) s. 1.

gir konkurransevridning og forskjellsbehandling. Mer likebehandling er derfor et sentralt siktemål med departementets forslag.

Departementet har vurdert om all regulering av åpningstider burde oppheves, slik en for eksempel gjorde det i Sverige fra 1972. Det ville da fullt ut bli opp til tilbud og etterspørsel å regulere åpningstidene. Departementet mener imidlertid at andre hensyn, for eksempel tradisjon og helligdagsfred, fortsatt kan begrunne noen restriksjoner i åpningstider på helligdager. Dette er i tråd med ordningen i for eksempel Danmark. Etter departementets oppfatning bør en derfor ikke fjerne all regulering, men heller foreta en justering av dagens regelverk.

Et annet alternativ kunne være å fastholde hovedregelen om butikkstengt på helligdager, men samtidig vurdere justeringer i unntaksreglene for å tillate flere butikker å holde åpent og samtidig unngå forskjellsbehandling mellom butikker. Forhistorien til unntaksreglene viser imidlertid at det oppstår komplekse avgrensingsproblemer når en skal utforme unntak. Det tidligere unntaket for kiosker ble for eksempel i 1998 endret til å omfatte utsalgssteder som selger kiosk- eller dagligvarer med en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm. Bensinstasjoner fikk innført en kvadratmetergrense på grunn av deres økte salg av kiosk- og dagligvarer. Unntaket for salg av blomster og planter ble endret til å omfatte utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler. Utviklingen innen varehandelen og endringer i folks handlemønster innebærer også at det kan være vanskelig å gi unntaksregler som passer til dagens behov.

Departementet foreslår, etter en konkret avveining av ulike hensyn, at butikker skal få adgang til å holde åpent på alle vanlige søndager, men at de særskilte helligdagene, høytidsdagene og høytidsaftenerne fortsatt som hovedregel bør skjermes.

Departementet viser til at det også tidligere har vært sondret mellom vanlige søndager og de særskilte helligdagene. De siste var underlagt et mer omfattende vern enn søndagene. Departementet antar dessuten at det er en alminnelig oppfatning at det er forskjell på en vanlig søndag og de særskilte helligdagene. Høytidsdagene 1. og 17. mai er i dag likestilt med søndager, men ikke når det gjelder helligdagsfreden. Hensynet til tradisjon og den særskilte betydningen disse to dagene har, tilsier etter departementets oppfatning en fortsatt skjerming mot butikkåpent også disse to dagene. En tilsvarende sontring mellom vanlige søndager og særskilte helligdager er også gjennomført i Danmark, jf. ovenfor, hvor det siden 2012 har vært adgang til å ha åpne butikker på vanlige søndager, men ikke på nærmere angitte helligdager og den danske grunnlovsdagen.

Fortsatt skjerming av hellig- og høytidsdager skaper med nødvendighet også behov for unntak. Et forbud mot butikkåpent på disse dagene kan, etter departementets oppfatning, ikke være absolutt. For eksempel må bensinstasjoner generelt og kiosker på særlig 17. mai kunne holde åpent. Som nevnt, har de gjeldende unntaksreglene vært kritisert blant annet fordi de innebærer forskjellsbehandling. Spørsmålet blir da om en bør forsøke å justere de gjeldende unntaksreglene, eller om de skal videreføres for de få dagene der de fortsatt skal ha betydning. Det omdiskuterte unntaket for utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler, kunne for eksempel oppheves for å få mer likebehandling. En slik innstramming, eventuelt også i andre unntak (turiststeder, tax-free-utsalg etc.), ville imidlertid kunne få betydelige negative konsekvenser.

Av praktiske grunner mener departementet at dagens unntaksregler ikke bør strammes inn. Departementet legger vesentlig vekt på at unntaksreglene vil få svært liten praktisk betydning når antallet skjermede dager reduseres så kraftig som foreslått.

7.2 Departementets forslag

Dagens regel i lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred (helligdagsloven) § 5 første ledd første punktum påbyr at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på helligdager.

Departementet foreslår at denne regelen endres slik at påbudet om butikkstengt bare skal gjelde på helligdager som ikke er vanlige søndager. Hvilke helligdager som da vil omfattes av påbudet om å holde stengt, framgår av helligdagsloven § 2: nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, første påskedag, annen påskedag, Kristi Himmelfartsdag, første pinsedag, annen pinsedag, første juledag og annen juledag. Til sammen vil skjermingen omfatte 10 helligdager i året.

Lov 26. april 1947 nr. 1 om 1 og 17 mai som høgtidsdager § 1 annet ledd fastsetter at helligdagsloven § 5 om salg fra faste utsalgssteder "gjelder tilsvarende" på høytidsdagene 1. og 17. mai. Når helligdagsloven § 5 første ledd første punktum videreføres for de særskilte helligdagene, innebærer dette at påbudet om å holde butikkstengt fortsatt også vil gjelde for de to høytidsdagene 1. og 17. mai. Det blir derfor ikke foreslått endringer i bestemmelsen i loven om 1. og 17. mai.

Samlet sett innebærer dermed forslaget at 12 dager i året fortsatt blir skjermet mot butikkåpent. På vanlige søndager vil det ikke lenger være noen lovregulering som begrenser faste utsalgssteders adgang til å holde åpent.

Helligdagsloven § 5 første ledd annet punktum fastsetter at de faste utsalgsstedene skal stenge kl. 16 på jul-, påske- og pinseften. Det blir foreslått å videreføre også denne regelen.

Unntakene i helligdagsloven § 5 fra påbudet om å holde stengt foreslås videreført slik de er i dag. De vil bare få praktisk betydning på de 12 dagene i året som fortsatt skjermes samt på jul-, påske og pinseften fra kl. 16.

Helligdagsloven § 5 tredje ledd fastsetter at faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20. Når butikkene får anledning til å holde åpent på vanlige søndager, blir denne regelen overflødig, og den foreslås derfor opphevet.

Departementet foreslår følgende konkrete endringer i helligdagsloven:

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

På helligdager som ikke er vanlige søndager, skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt.

§ 5 tredje ledd:

Oppheves.

§ 5 fjerde ledd – åttende ledd:

Blir nytt tredje ledd – syvende ledd.

8. ALTERNATIVT FORSLAG TIL ENDRING I HELLIGDAGSLOVEN

8.1 Spørsmål om avgjørende beslutningsmyndighet til kommunen

En annen tilnærming til spørsmålet om å utvide rammene for søndagsåpne butikker, kan være å overlate til kommunene å treffe avgjørelse. Det vil da bli opp til lokaldemokratiet å avgjøre om adgangen til søndagsåpne butikker skal utvides i forhold til dagens rammer. Dette vil kunne gi større fleksibilitet enn i dag, og lokale hensyn kan ivaretas.

Hvor omfattende beslutningsmyndighet kommunene eventuelt bør få, vil kunne fastlegges ved utforming av lovbestemmelsen. Flere alternativer kan her tenkes. Det mest radikale alternativet ville være å overlate reguleringsmyndigheten fullt ut til kommunen. Dette ville prinsipielt også kunne gi rom for vedtak om mindre søndagsåpent enn i dag. Departementet legger imidlertid til grunn at det ikke skal kunne treffes vedtak om innstramninger. Et annet alternativ er å beholde dagens regulering, men innføre en ny hjemmel som gir kommunen adgang til å foreta liberaliseringer. Et tredje alternativ kan være å fastholde noe statlig regulering som kommunen vil være bundet av. Det kan for eksempel fastsettes at noen særskilte helligdager og høytidsdagene 1. og 17. mai fortsatt skal skjermes særskilt, men at kommunen får myndighet til å foreta endringer når det gjelder adgangen til holde åpent på vanlige søndager.

Uansett utforming av lovbestemmelse, vil det kunne fremføres argumenter mot å legge beslutningsmyndighet på dette området til kommunene. Lokal avgjørelsesmyndighet vil kunne føre til forskjeller mellom kommuner. Dette kan virke uheldig for de næringsdrivende, som kan oppleve handelslekkasje til konkurrenter i nabokommuner. I tillegg kan forbrukerne oppleve ulik tilgang på varer mellom kommuner. I tilknytning til tidligere lovendringer på dette feltet har det vært et viktig hensyn å bidra til et ensartet regelverk og ensartet praksis i hele landet. Dette innebærer at det må foretas en avveining mellom hensynet til fleksibilitet og lokale tilpasninger på den ene side og hensynet til likebehandling mellom næringsdrivende på den andre siden. Departementet vil i denne sammenhengen peke på at det også i dag er noen lokale forskjeller. Enkelte steder er hele kommuner omfattet av ordningen for typiske turiststeder ved forskrift fastsatt av Fylkesmannen.

Vi ber om høringsinstansenes syn på spørsmålet om en lovregulering hvor avgjørende beslutningsmyndighet legges til den enkelte kommune kan være et hensiktsmessig alternativ til departementets primærforslag.

Konkret vil en slik lovregulering kunne gjøres ved for eksempel å innføre et nytt ledd i helligdagsloven § 5 som fastsetter at kommunen ved forskrift kan tillate at faste utsalgssteder i kommunen kan holde åpent utover det som ellers følger av rammene i bestemmelsen. Departementet forutsetter at eventuell kommunal reguleringsmyndighet ikke skal kunne innebære en innstramning i forhold til dagens rammer.

9. KONSEKVENSER

9.1 Innledning

Det vil være tilbud og etterspørsel som over tid vil avgjøre hvordan markedet tilpasser seg nye reguleringsrammer. Departementets forslag vil ikke føre til at butikker faktisk og umiddelbart vil ha åpent på søndager. Utviklingen av et tilbud om kveldsåpne butikker har for eksempel kommet gradvis ved tidligere reformer i regelverket. På denne bakgrunn er det også generelt vanskelig presist å angi konsekvenser av forslaget. Konsekvensene vil vise seg etter hvert. I det følgende gjennomgås sannsynlige konsekvenser av forslaget på sentrale områder, men i

lys av at forslaget vil gi butikkene en valgfri mulighet til søndagsåpent, har departementet ikke gjennomført ytterligere konsekvensutredninger.

9.2 Søndagen som en annerledes dag i uken

Søndagen som en annerledes dag, der flere personer, familier, grupper mv., kan ha fri samtidig og sammen, har lang tradisjon. Samtidig har samfunnsutviklingen ført til større diversifisering av tidsbruk for den enkelte. Behovet for en naturlig veksling mellom dag og natt, aktivitet og søvn, arbeid og hvile er viktig for alle. Søndagen er også en dag hvor det foregår felles aktiviteter som er basert på frivillighet, for eksempel innen idrett, korps eller lignende. Redusert lovregulering av butikkers åpningstider gir større valgfrihet, men denne friheten behøver ikke å endre den enkeltes prioriteringer og tidsbruk. Forslaget vil føre til økt sysselsetting på søndager. Hensyn til arbeidstakere som må arbeide på søndager, ivaretas gjennom arbeidsmiljølovgivningens regler om søn- og helgedagsarbeid.

9.3 Konsekvenser for arbeidstakere

I dag arbeider 1/3 av norske arbeidstakere utenfor normalarbeidstid (06.00-18.00 mandag til fredag). Om lag 10 % av arbeidstakerne arbeider regelmessig på søndager, mens i varehandelen er det litt over 4 % som jevnlig arbeider på søndag. Arbeidsmiljøloven åpner blant annet for unntak fra forbudet mot søndagsarbeid når det gjelder arbeid i butikker som kan ha åpent etter helligdagsloven. Det innebærer at ansatte i virksomheter som etter helligdagsloven kan ha åpent på søn- og helgedager, kan arbeide på søndager. Dette endres ikke selv om helligdagsloven endres. Endringer i helligdagsloven, slik at flere butikker enn i dag kan holde åpent, vil ha som konsekvens at disse butikkene også kan benytte seg av søndagsarbeid innenfor de rammene som følger av arbeidsmiljøloven. Arbeidsgiver skal imidlertid drøfte behovet for søn- og helgedagsarbeid før det iverksettes, jf. ovenfor i punkt 6.

Om den enkelte arbeidstakeren faktisk skal utføre søndagsarbeid, vil bero på den aktuelle arbeidsavtalen og bestemmelser om søn- og helgedagsarbeid i en eventuell tariffavtale.

9.4 Konsekvenser for forbrukere

Forbrukerne vil få større valgmuligheter fordi tilbudet av åpne butikker vil øke som følge av forslaget. Søndagshandel har blitt utbredt der lovmessige hindringer er tatt bort. Mange vil ha bedre tid på søndager og slik kunne etterspørre varer over et større geografisk område enn til hverdags. For en del forbrukere vil forslaget medføre lettere tilgang også til et bredere vareutvalg.

9.5 Nærings- og samfunnsøkonomi

9.5.1 Innledning

Varehandelen er en viktig bidragsyter til landets verdiskaping og sysselsetting. Varehandelen sto i 2013 for 6,3 pst. av verdiskapingen i Norge. Til sammenlikning sto industrien for rundt 6,7 pst. Det har vært en vekst i sysselsettingen i varehandelen de siste ti årene fra et nivå på om lag 334 000 sysselsatte i 2003 til om lag 370 000 i 2013.²⁵ Næringen er landets største sysselsetter, dersom en ser bort fra offentlig virksomhet. Endringer i næringens rammevilkår vil derfor kunne ha betydelig positiv næringsøkonomisk effekt.

Åpningstider, priser, servicegrad samt bredde og kvalitet i varetilbudet er alternative måter for en butikk å konkurrere på. De uregulerte tilbudsformer som vareomfang, servicegrad,

²⁵ Nasjonalregnskapstall fra SSB

åpningstider på hverdager osv. finner i dag sin likevekt i markedet uten at myndighetene griper inn. Utvidelse av adgangen til å holde åpent vil finne sine tilsvarende løsninger i markedet.

9.5.2 Mulige konsekvenser for næringen

Søndag er en betydelig handledag for butikkene som etter gjeldende regelverk har anledning til å holde åpent. Det er også betydelig grensehandel på søndager. Utviklingen for kveldsåpne butikker har som nevnt, kommet etter hvert etter tidligere reformer i regelverket. En vil kanskje få noe omstrukturering av etterspørselen mellom butikker når forbrukerne får flere valgmuligheter. Økt geografisk rekkevidde i etterspørselen vil trolig gi fordeler for butikker med bredt vareutvalg.

Erfaringer fra andre land tyder på at forbrukerne vil velge å handle på søndager dersom de får et tilbud, og at mange butikker vil velge å holde åpent. Hvor stor effekt dette vil få på varehandelens omsetning, er usikkert. Forslaget kan føre til en viss økning i omsetningen. Butikkene vil få endret konkurransesituasjonen overfor grensehandel og e-handel, og mulighet til å konkurrere med alternative forbrukeraktiviteter på søndager, herunder salg til turister i de store byene. Det er imidlertid liten grunn til å anta at detaljomsetningen i Norge vil bli betydelig større som følge av utvidede åpningstider. Hovedeffekten vil være at handelen fordeler seg over flere dager.

Flere handelsdager kan på kort sikt bety økte kostnader for handelsstanden. Særlig økte lønnskostnader vil trekke i retning av høyere priser. Samtidig vil mer effektiv utnyttelse av realkapitalen, mindre topper i omsetningen gjennom uken og konkurranseimpulser kunne bidra til å avgrense økningen i priser og kostnader. Nettovirkningen på lengre sikt vil være usikker, men utslagene vil neppe bli store.

Kostnader til tilknyttede tjenester som distribusjon, renhold, vaktjenester vil også øke. Isolert sett kan dette føre til at lønnsomheten til næringen reduseres. På den annen side fører det til økt verdiskaping innenfor de tilknyttede tjenestenæringene. På tross av økte kostnader viser erfaringer fra bl.a. Danmark at mange av butikkene velger å holde åpent på søndager dersom de får mulighet til det, for å konkurrere om markedsandeler. Dette kan føre til effektivisering og restrukturering i næringen. Ifølge Handelens samarbeidsutvalg (HSU) kan vi vente oss større og færre vareutsalg og at mer av handelen flytter inn i kjøpesentre.²⁶ Dette kan føre til en omstrukturering i bransjen og avskalling av de minst lønnsomme bedriftene.

Et arbeidsnotat fra OECD-sekretariatet presenterer en studie av konsekvenser av liberalisering av åpningstidsbestemmelsene på søndager i en rekke europeiske land.²⁷ Studien viser at reformene har hatt positiv effekt på sysselsettingen. Deler av varehandelen har også opplevd økt omsetning. Studien gir imidlertid ikke grunnlag for å si at dereguleringen har ført til økte priser.

9.5.3 Konkurransenvirkninger

Det generelle forbudet mot søndagsåpent har en del konkurransevidninger mellom dem som rammes av forbudet, de som har ulike unntak, og omsetningsformer som ikke er omfattet av forbudet. Det er som nevnt under beskrivelsen av gjeldende rett, i alt 12 ulike unntak,

²⁶ Hos kjøpesentrene vil det trolig også bli stilt krav om at butikkene må holde åpent. Handelens samarbeidsutvalg består av Virke, Handel og Kontor og COOP.

²⁷ Arbeidsnotat fra OECD-sekretariatet, EVALUATING THE IMPACT OF SUNDAY TRADING DEREGULATION.

herunder unntaket for mindre utsalgssteder og hagesentre. Når det gjelder de sistnevnte, har det brede vareutvalget til hagesentrene vært trukket fram som et konkurransevridningsproblem for annen faghandel. Forslaget medfører at konkurransevridningene mellom butikker som følge av forbudet reduseres til det mer bagatellmessige. Forslaget vil gi butikkene økte konkurransemuligheter overfor grensehandel, e-handel og i noen grad andre forbrukeraktiviteter. Forbrukerne kan ha lavere tidskostnader på søndager. Etterspørselen deres vil da ha større geografisk rekkevidde enn til hverdags, noe som virker konkurransefremmende.

9.5.4 Samfunnsøkonomisk lønnsomhet

Det er ikke foretatt beregninger for å kartlegge den samlede samfunnsøkonomiske lønnsomheten av forslaget. For forbrukerne vil forslaget gi større frihet til å handle når det passer dem. For noen arbeidstakere vil forslaget være positivt ved at det gir nye muligheter for arbeid. Andre vil oppleve det som en byrde å måtte arbeide på søndager. For deler av næringen vil forslaget føre til økt lønnsomhet på grunn av økte markedsandeler. Andre kan på sin side få redusert lønnsomhet på grunn av økt konkurranse og økte lønnskostnader. På lang sikt kan forslaget føre til restruktureringer i næringen og nye løsninger som kan bidra til økt verdiskaping.

9.6 Miljøkonsekvenser

HSU har fremlagt en rapport om miljøkonsekvenser av søndagsåpne butikker.²⁸ I rapporten blir det antatt at søndagsåpne butikker vil medføre konsekvenser for miljøpåvirkningen på grunn av at flere vil reise på jobb på søndager enn tidligere, energiforbruket vil øke og det vil bli noe mer varetransport. Det blir samtidig vist til at det er usikkerhet knyttet til alle disse momentene. Rapporten er basert på en spørreundersøkelse blant et utvalg butikker i et mellomstort kjøpesenter. Når det gjelder vareleveranser, fremkommer det at kun matvarebutikker ser behov for økte leveranser-, knyttet til ferskvarer. Detaljhandelen utover dagligvarehandelen antas å holde sin mengde vareleveranser uendret.

9.7 Distriktshensyn

Departementet har fra HSU også mottatt en foreløpig rapport om distriktsbutikkens utfordringer ved full adgang til søndagsåpne butikker.²⁹ Distriktsbutikkregisteret som er opprettet av Institutt for bransjeanalyser (IBA), hadde etter siste oppdatering i mai 2014 970 distriktsbutikker. 21,9 prosent av disse praktiserer søndagsåpent i dag. På typiske turiststeder er andelen 51,1 prosent. Analysen er basert på en spørreundersøkelse blant ledere av distriktsbutikker, og holdningene til søndagsåpent er i stor grad negative. Det blir blant annet pekt på økt risiko for handelslekkasje, og dermed økt konkurranse for butikkene i distriktene. Samtidig fremkommer det at søndagsåpne butikker vil gi økt mulighet for salg til turister og til utenbygdsboende.

9.8 Forenkling

Dersom sysselsettingen på sikt øker på søndager, vil dette kunne øke behovet generelt for statlige kontroll- og tilsynsoppgaver på disse dagene. Lovforslaget innebærer likevel en forenkling for det offentlige når reguleringen omkring salg fra faste utsalgssteder vil få

²⁸ *Miljøkonsekvenser av søndagsåpne butikker*, rapport 15. mai 2014 til Handelens samarbeidsutvalg.

²⁹ Rapporten *Distriktsbutikkens utfordringer ved full adgang til søndagsåpne butikker. En analyse av distriktsbutikkens holdning til og tilpasning til full adgang til søndagsåpent og konsekvenser for konkurransesituasjon og økonomi* forelå i juni 2014. Den er utarbeidet på oppdrag fra Virke Dagligvare og Merkur.

virkning for færre dager sammenlignet med i dag. Arbeidet med å forvalte og håndheve regelverket vil derfor bli mindre omfattende enn i dag.

Etter dagens lov har Fylkesmannen oppgaver knyttet til søknader om dispensasjoner fra påbudet om å holde søndagsstengt i enkeltsaker og til å fastsette lokale forskrifter om typiske turiststeder. Både behovet for å gi dispensasjoner i enkelttilfeller og til å gi lokale forskrifter for typiske turiststeder vil bli mindre. Disse sakene har ikke et stort omfang, og innsparingen antas å være begrenset. I dag er det dessuten kommunene som i stor grad har arbeidet med å forberede og fremme søknader om å få godkjent et område som typisk turiststed. Dette innebærer at det også vil kunne bli en besparelse for enkelte kommuner, men også på dette punktet må omfanget av innsparingen antas å bli begrenset.

Brudd på helligdagsloven håndheves av politiet. Som ledd i etterforskningen av slike lovbrudd vil det i dag kunne være nødvendig å avklare nærmere om en butikk omfattes av påbudet om å holde stengt eller om den omfattes av en unntaksregel. Dette kan for eksempel være tilfelle for en butikk som hevder å komme inn under unntaket for hagesentre. Det har ikke vært mange saker om brudd på bestemmelsene om salg fra faste utsalgssteder som har vært etterforsket av politiet. Dette har blant annet hatt sammenheng med ressursituasjonen og prioriteringer hos politiet. Konsekvensene for politiet vil også ha begrenset omfang.

9.9 Konsekvenser ved alternativt forslag om å legge avgjørende beslutningsmyndighet til kommunen

9.9.1 Konkurransenvirkninger

Dersom det alternative forslaget med å legge beslutningsmyndighet til kommunen velges, vil dette kunne medføre uheldig konkurransevridning. Konkurranse i detaljhandelen foregår i geografiske markeder. Disse markedene kan variere i størrelse. Forbrukerne kan ha interesse av å få tilgang til varer selv om avstandskostnadene øker. Ofte vil et geografisk marked kunne omfatte flere kommuner. Dette innebærer at ulike bestemmelser i ulike kommuner kan komme til å påvirke næringsgrunlaget for butikkene.

9.9.2 Forenkling

Etter dagens regelverk ligger det til den enkelte kommune å utforme og å fremme overfor Fylkesmannen eventuell søknad om å bli godkjent som typisk turiststed. Utover dette har kommunene i dag ikke noen oppgaver knyttet til regulering av åpningstidene for faste utsalgssteder. Dersom kommunene selv skal treffe vedtak om utvidede rammer for butikkåpent på helligdager, vil dette medføre en økning i kommunens arbeidsoppgaver. Det antas at denne økningen vil bli relativt begrenset. Fylkesmannens oppgaver etter dagens regulering vil kunne få mindre praktisk betydning dersom beslutningsmyndighet legges til kommunen. Dette vil kunne lette Fylkesmannen for arbeidsoppgaver, men det antas at besparelsen blir begrenset.

10. LOVFORSLAG

I lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfres foreslås følgende endringer:

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

På helligdager som ikke er vanlige søndager, skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt.

§ 5 tredje ledd:
Oppheves.

§ 5 fjerde ledd – åttende ledd:
Blir nytt tredje ledd – syvende ledd.

Vedlegg

Lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred (helligdagsloven)

Lov 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred

§ 1. Lovens formål

For å verne om det gudstjenestelige liv og den alminnelige fred på helligdager og for å gi høytiden ro og verdighet, skal det være helligdagsfred i samsvar med reglene i denne lov.

§ 2. Helligdager

Følgende dager er helligdag:

- a) vanlige søndager,
- b) nyttårsdag (1. januar),
- c) skjærtorsdag (siste torsdag før første påskedag),
- d) langfredag (siste fredag før første påskedag),
- e) første påskedag (første søndag etter første fullmåne som inntreffer på eller etter 21. mars),
- f) annen påskedag (første mandag etter første påskedag),
- g) Kristi Himmelfartsdag (sjette torsdag etter første påskedag),
- h) første pinsedag (sjuende søndag etter første påskedag),
- i) annen pinsedag (første mandag etter første pinsedag),
- j) første juledag (25. desember),
- k) annen juledag (26. desember).

§ 3. Helligdagsfred

På helligdag fra kl 00 til kl 24 samt påske-, pinse- og julaften etter kl 16 skal det være helligdagsfred som ingen noe sted må forstyrre med utilbørlig larm.

Ved kirke eller gudstjenestested er det mens helligdagsfreden varer ikke tillatt å forstyrre gudstjenesten med unødig larm eller arbeid eller annen forstyrrende virksomhet.

§ 4. Offentlige arrangementer

På helligdag mellom kl 06 og kl 13 er det ikke tillatt å arrangere eller holde offentlige tilstelninger eller forestillinger, sportskonkurranser og sportsstevner.

Forbudet i første ledd skal ikke være til hinder for:

1. Arrangementer i regi av tros- og livssynssamfunn.
2. Utstillinger av kunstnerisk, vitenskapelig eller opplysende art.
3. Sportsarrangementer som ikke er beregnet på å samle tilskuere eller som er så tidkrevende at det er nødvendig å starte før kl 13. Regelen her gjelder ikke motorrace på bane, flygestevner, travløp, galoppløp, veddeløp og profesjonelle sportskonkurranser og sportsstevner.
4. Arrangementer på 1. og 17. mai.

Når særlige grunner foreligger, kan politimesteren for den enkelte anledning tillate arrangement som ellers ville være forbudt etter denne paragraf. Politimesterens vedtak kan påklages til departementet.

§ 5. Salg fra faste utsalgssteder

På helligdager skal faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, holde stengt. På jul-, påske- og pinseaften skal de stenge kl. 16.

Dette gjelder ikke for

1. utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer, og som har en samlet salgsflate som ikke overstiger 100 kvm
2. bensinstasjoner med en samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm
3. utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen
4. utsalgssteder på områder som etter vedtak av fylkesmannen regnes som typiske turiststeder, se sjette ledd
5. salg fra serveringssted
6. salg ved auksjon

7. salg av utstilte gjenstander fra kunstgallerier og lignende
8. salg fra tidsbegrensede utstillinger og varemesser som finner sted i lokaler som normalt ikke blir brukt til salgsvirksomhet
9. utsalgssteder som i det vesentlige selger blomster, planter og andre hageartikler
10. utsalgssteder som i det vesentlige selger lokale husflids- og suvenirvarer
11. utsalgssteder i bygninger for inn- og utsjekking av passasjerer på lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg
12. salg av varer i tilknytning til produksjonssteder mv. som er tilrettelagt for turisme.

Faste utsalgssteder kan holde åpent de tre siste søndagene før julaften mellom kl. 14 og kl. 20.

Med salgsflate, se annet ledd nr. 1 og 2, menes gulvflaten i den delen av et utsalgssteds lokale hvor varer beregnet for salg til publikum er synlig utstilt. Lagerrom og oppholdsrom for personale medregnes ikke.

Utsalgssteder som nevnt i annet ledd nr. 1 og 2, og som ikke åpenbart oppfyller kravet om salgsflate, skal ved takst eller på annen tilfredsstillende måte kunne dokumentere salgsflatens størrelse. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig ved utsalgsstedet. Mangelfull dokumentasjon medfører at et utsalgssted ikke anses unntatt fra bestemmelsen i første ledd første punktum.

Fylkesmannen kan etter søknad fra kommunen ved forskrift bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed, se annet ledd nr. 4, for hele året eller deler av året. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i de aktuelle periodene hovedsakelig skjer til turister.

Fylkesmannen kan etter søknad gi dispensasjon fra paragrafen her når det foreligger særlige grunner. Avgjørelsen kan påklages til departementet.

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling av paragrafen her.

§ 6. *Straff*

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer §§ 3 til 5 i denne lov, eller bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene, straffes med bøter.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 7. *Ikrafttredelse.*

Loven trer i kraft straks. Samtidig oppheves lov av 4. juni 1965 nr. 1 om helligdagsfreden.